

MOMENTS

LA REVISTA DEL NOSTRE TEMPS

num • 3 •

PICASSO
• D • D

15 MAR

193

PREU • 1 • P

Golpes! Reumatismos!

En el hogar, en el trabajo, en la vida de los deportes y de campaña, con largas exposiciones a la intemperie, todos los días se presentan pequeños accidentes y se producen molestias dolorosas. Sloan es el remedio de urgencia. Mata el dolor.

Lo usan todos los obreros del mundo

Es líquido para que penetre mejor.

QUITA
EL DOLOR
DEL
MUNDO

LINIMENTO SLOAN

Llibreria "La Internacional"
BALMES, 22 - BARCELONA - TELEFON 13673

LLIBRES SOCIALS EN
TOTS ELS IDIOMES

En uns minuts

aquets petits aparells elèctrics us faciliten, còmodament i amb despeses mínimes, tasques pròpies de la llar que fetes mitjançant procediments antiquats us fatiguen i dificulten el ritme normal dels vostres treballs.

Pel seu cost i pel poc corrent que consumeixen estan a l'abast de tothom.

VISITEU LES NOSTRES SALES DE DEMOSTRACIONS,
PL. CATALUNYA, 2 i ARCS. 10
"SERVEIS ELECTRICS UNIFICATS DE CATALUNYA"

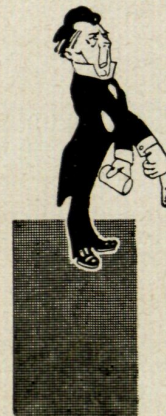
dolor...

Mes a l'hivern que a l'estiu... però sempre estic reumàtic.

No hi ha res que pugui combatre el meu àcid úric.

Excepte el

CEREBRINO MANDRI
que el venç com venç la Ciàtica, l'esllomament, amb una collaredeta repetida diverses vegades, puix no perjudica prenent-lo a dosis terapèutiques.

CEREBRINO MANDRI

SANGRISÁN

DEPURATIVO

PERFECTO DE LA SANGRE
Venta en todas las farmacias.

Perfumeria **SEGALÀ**

Rambla de les Flors, 14 - BARCELONA

El més extens assortit en Perfumeria de qualitat
Productes de bellesa de fama mundial
ARTICLES DE TOCADOR PER A PRESENTS

OFICINES:

PELAI, 58 - TELÈFON 12615

BARCELONA

EL REGULADOR

Depositorio de relojes de las mejores marcas **suizas**
Joyas de ultima novedad.

RAMBLA FLORES, 37 - CARMEN, 1

Magatzems JORBA, E. C.

Barcelona i Manresa

és on sempre comprareu a més
bon preu

UAB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

MOMENTS

SINDICAT DE DIBUIXANTS PROFESSIONALS

AGRUPACIO D'EScriptors CATALANS

AGRUPACIO PROFESSIONAL DE PERIODISTES

SINDICAT D'AGENTS I TECNICS DE PUBLICITAT

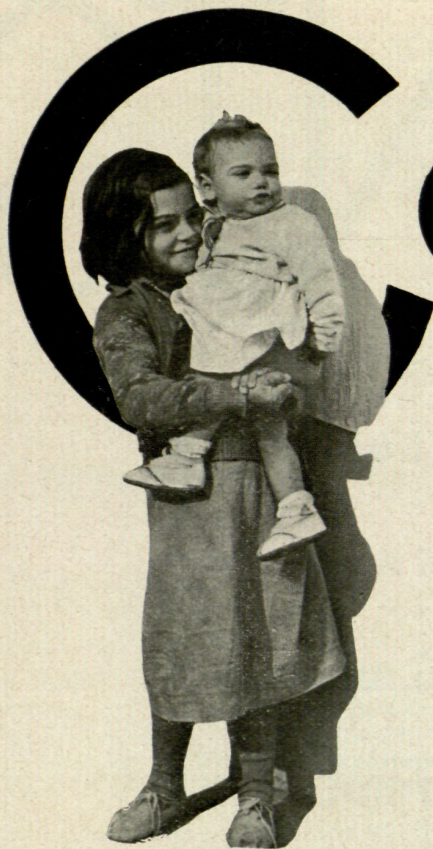
S U M A R I

	<u>Pàg.</u>
PORTADA, <i>de Ribera</i>	1
CATALUNYA US ESTIMA!, <i>per Francesc Riera</i>	6
EL C.A.D.C.I., <i>per R. S.</i>	8
UNA DECLARACIÓ DE JOAN COMORERA.....	10
FILOSOFIA DE LA GUERRA, <i>per A. Rovira i Virgili</i> ..	11
EL FRONT D'ARAGÓ.	12
ELS MINAIRES D'UTRILLAS SOM AIXÍ...! <i>per J. Aymami-Serra</i>	12
EL QUE MENJA, EL QUE MENJAVA I EL QUE HAURIA DE MENJAR BARCELONA, <i>per Lluís Olivan</i>	14
ENTRETENIMENTS.	16
LA REALITAT I EL SOMNI, <i>per Artur Perucho</i>	17
SOMRIEU SI US PLAU!.....	18
EL CARTELL, ARMA MODERNA.....	19
MADRID, GALLARDET DE LA REPÚBLICA, <i>per E. Martí Ibern</i>	20
LAWRENCE, OUN MODEL D'AVENTURERS <i>per R. Vayreda</i>	22
LLUR ÚLTIMA EXPRESSIÓ.....	23
ANDORRA, PELS CAMINS DE LES RAMADES, <i>per B. Gispert Sandoval</i>	24
VOLUNTARIS DEL TREBALL!	26
ASPECTES DEL CINEMA SOVIÈTIC, <i>per Trailer</i>	28
L'UNIFORME I ELS SANS-CULOTTE, <i>per Elvira A. Lewi</i> .	30
TEATRE CATALÀ, TEATRE REVOLUCIONARI, TEATRE POPULAR, <i>per Domènec Guansé</i>	31
ENRIC BORRÀS, UN ACTOR QUE COMENSA, <i>per A.</i> ..	32
NOU CONCEPTE DE LA PUBLICITAT.....	32
ELS OBRERS DE L'EMPRESA VILARDELL S'HAN FET UNA ESCOLA	33
REDREÇ D'UN SOLDAT (19 de juliol), <i>per C. A. Jordana</i> .	34
UN HIMNE A L'AMOR ROMÀNTIC	37

NÚMERO 3

UAB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General
15 DE MARÇ

Catalunya us estima!

LA ROBA ESTESA AL SOL, COM ALLÀ BAIX L'ESTENIA AL PRAT....

«Catalunya us estima!» digué el President Companys en el gran acte de la Plaça Monumental, adreçant-se als homes, a les dones i als infants que han vingut a casa nostra per salvar-se de la barbàrie de l'ocupació feixista.

Catalunya demostra la solidaritat antifeixista amb actes. El poble català s'ha fet un deure de donar nova llar als que han vist les seves destruïdes pels enemics de la llibertat. Ací, en la Catalunya entranyablement republicana, reneixen a la vida castellans, extremanys, andalusos, que passen per un dels dolors més profunds que mai pugui sentir un home: l'abandonament forçós de la terra i de les coses que l'han vist néixer...

EL COMITÈ CENTRAL D'AJUT ALS REFUGIATS

Actualment, tots els serveis d'acolliment als evacuats van a càrrec del Comitè Central d'Ajut als Refugiats. Aquest organisme, dependent de la Conselleria de Sanitat i d'Assistència Social, està compost per representants de l'Ajuntament barceloní, del Socors Roig Internacional, de l'Ajut Infantil de Reraguarda, de l'Associació Pro Infància Obrera, de l'Assistència Infantil, de les centrals sindicals U.G.T. i C.N.T., de la Unió de Rabassaires, del Sindicat de Banca i Borsa i del Comitè de M.Z.A.

Al Passeig de Pi i Margall, cantonada a Corts Catalanes, és on estan instal·lades les Oficines del Comitè. El Secretariat General d'aquest porta a terme una tasca intensíssima, que és compartida per les diverses ponències: de transport, de queviures, de roba, etc.

ELS EVACUATS VÉNEN...

El Comitè està en relació amb el Ministeri de Sanitat de la República. Aquest és el qui té cura de trametre les tristes expedicions.

A Tortosa i a Tarragona funcionen unes estacions mèdiques en les quals es fa una revisió dels arribats. Els malalts són atesos degudament i transportats a llocs apropiats. Les penalitats, els espants, el malson d'una existència a tret de la metralla facciosa, a vegades deixen senyals en organismes delicats.

Veure arribar una caravana de refugiats és un espectacle impressionant. Són molts els periodistes estrangers que han descrit en llurs articles aquestes evacuacions, apel·lant a qualificatius dantescos. No han exagerat. La marxa per les carreteres d'aquests combois de dolor i de misèria trenca el cor a la persona més insensi-

INFANTS I Vells,
A LA Taula

bles. I, detall emocionant entre molts altres detalls emocionants, a vegades de la corrua de camions atapeïts de gent que ho ha perdut tot, en surt un cant: un himne corejat per veus infantils, un himne que exalta la seguretat del triomf, un himne que és un cant d'optimisme.

ELS REFUGIATS TREBALLEN

A Barcelona hom procedeix a una classificació per edats dels homes refugiats. La intenció del Comitè Central és que tots els refugiats trobin a Catalunya ocupació. El treball és el millor consol per als exiliats forçosos.

A tots els homes compresos entre els 18 i els 45 anys se'ls proporciona ocupació. Els uns, a les indústries de guerra. Els altres, a obres públiques.

I no tan sols els homes, sinó que hom està estudiant la manera de donar treball a les dones. La confecció de roba per al front, per exemple, pot ésser una ocupació indicada per a les dones. No cal ni dir, també, la confecció de la pròpia roba.

ELS INFANTS

Els infants són la nineta dels ulls del poble de Catalunya. Tot aquest sentiment de pietat que anima el poble català respecte als evacuats, s'ha polaritzat especialment a l'entorn dels infants. Tots els pobles de Catalunya estan plens de rialles i de jocs dels petits castellans i andalusos que, sota un clima benigne, aprenen a oblidar els horrors d'una fúria que moltes vegades anava especialment adreçada contra d'ells, innocents d'aquesta lluita que acarà homes contra homes.

Són 18.000 els nens refugiats a Catalunya i que, o bé viuen en colònies, o bé han trobat acolliment en el si de famílies. A Barcelona funcionen sota el seu règim habitual Reformatoris i Resi-

dències d'infants que hom ha traslladat de Madrid a Barcelona. Repartides per Catalunya, han estat creades granges per a nois de 12 a 16 anys. Els acollits hi menen una vida camperola i s'entrenen en les feines agrícoles. A Gubinyol de Ter, a Teià i a Sabadell hi han algunes d'aquestes instal·lacions que hom pot atrevir-se ja a qualificar de modèliques.

A Barcelona, l'Ajut Infantil de Reraguarda fa funcionar algunes institucions també remarcabilíssimes on els menuts viuen i s'instrueixen.

El millor somriure de Catalunya ha estat per als infants.

ELS BRAÇOS OBERTS

Quants refugiats hi ha a Catalunya? Es fa una mica difícil d'establir el càlcul, puix que són moltíssimes les persones procedents de territoris castigats pels rebels que han fet el viatge a la nostra terra per compte propi.

Una xifra exacta només pot ésser la dels evacuats que han passat pel Comitè Central d'Ajut als Refugiats. Aquests són 280.000. El nom i les condicions de tots ells consten a les oficines d'aquest organisme. A mesura que arriben, són repartits per tot Catalunya. La intenció és la de fer per manera que no en resti cap a Barcelona, per tal de no dificultar el problema ja de si difícil del proveïment ciutadà.

Gairebé a tots els pobles catalans funcionen Comitès locals els quals estan reunits en Comitès comarcals. Aquests són els que estan en relació amb el Comitè Central de Barcelona. Una vasta xarxa de bones voluntats i d'entusiasme antifeixista, que obre els braços a tots els pobles ibèrics castigats pel flagell de la guerra.

Anys a venir, forçosament aquesta germanor, aquesta convivència, creada en el dolor, haurà modificat prejudicis i haurà suscitat esperances noves.

Francesc Riera

EL DINAR DEL
MENUT

LES MANS NO
SE SABEN ES-
TAR QUIETES...

UAB
Biblioteca de Comunicació
i EL GOIG DE General
L'ESCOLA NOVA

El 6 d'octubre de l'any 1934, un esclat d'abusos a la façana del Centre de Dependents era la condecoració que la vella Espanya posava al pit de l'entitat renovada.

EL CAD.CI

Com va
desvetllar-se
el proletariat
mercantil

DOS CAPÍTOLS D'HISTÒRIA

Hom acostuma a dir de moltes organitzacions que són un capítol de la vida política d'un país. En el cas del Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria, la frase pren una variació excepcional: el nostre C. A. D. C. I. és dos capítols de la història de Catalunya.

Dos capítols diferents, gairebé oposats. Un capítol, el primer, que va néixer amb el segle. Anyades de febre nacionalista, traduïda generalment en actes simbòlics i purament sentimentals. El Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria era, per als catalans, simplement «el Centre». Gairebé la llar del catalanisme. Petits burgesos i dependents s'hi entenien plàcidament per a l'organització de festes patriòtiques, competicions esportives, actes culturals....

El segon capítol del Centre té un aire roent, de bandera vermella. S'ha acabat la placidesa. El Centre és un instrument de lluita. Hom l'anomena «el Cadci», seguint el corrent anagramàtic dels nostres temps. El Cadci porta a terme moviments de reivindicació de classe. Desperta enemistats, provoca la intervenció—fins i tot a canonades—de les forces vives.... Alguns dels antics socis, gent tradicional, en deserten; en canvi, hi acudeix una massa obrera viva, desperta, carregada d'anhels....

UNA MINORIA CLANDESTINA...

¿Com va produir-se la metamòrfosi — de la placidesa a l'heroisme — del Centre de Dependents?

Era a principis de l'any 1933. Pere Aznar, inquiet, enèrgic, serè — figura de líder — tingué la visió del que podria ésser el Centre convertit en organització proletària. Aznar contagià la seva febre renovadora a uns quants companys més. I així va néixer la Minoria d'Oposició del Cadci que donà la batalla al conformisme que imperava a la casa.

El grup era ardit. Per a arribar al triomf, era necessari lliurar un seguit de batalles, especialment dintre la Secció Permanent d'Organització i Treball, que era el terreny de lluita dels inconformistes.

Els èxits no es feren esperar. Els gremis del Detall, del Major i d'altres creats, foren la palanca de la victòria esclatant que en les eleccions per a la directiva de l'al·ludida Secció Permanent obtingué la Minoria.

La Minoria tenia, en virtut d'aquestes eleccions triomfants, dos representants al Consell Directiu del Cadci. Una època nova s'obria per a la històrica entitat de la dependència catalana.

Una època que, en els seus inicis, fou marcada per la persecució dels inconformistes. Una paret altíssima de resistències, d'interessos, s'alçava davant de la Minoria. La petita burgesia representada al Centre, es disposava a defensar amb les dents, si convenia, aquell reducte. «El Centre — deia — no pot perdre el seu caràcter tradicional...» Els altres parlaven un llenguatge desconegut per ella: consciència de classe, reivindicacions socials... Un llenguatge que ressonava estranyament sota el sostre del Centre, acostumat només al ritme dels cants patriòtics.

La Minoria se sentia forta per a lliurar la batalla definitiva. Mentrestant, els seus membres, nous catecúmens, es reunien clandestinament al local del Partit Català Proletari, a la Baixada de Sant Miquel...

Les autoritats de l'època, dòcils a les insinuacions dels que s'erigien en vestals de la tradició, suspensien assemblea darre-ra assemblea. La massa proletària del Cadci, ja en plena consciència del seu desvetllament, s'exasperava.

Un diumenge d'agost de l'any 1934, la Minoria prengué una mesura extrema: l'apoderar-se de l'entitat, i instaurar-hi la nova legalitat, d'acord amb el pensament de la majoria dels socis.

Aquell vespre, al pal de la bandera del cim de l'edifici de

la Rambla aleshores encara de Santa Mònica, s'hi despleguava una bandera allí inacostumada: la de les quatre barres amb l'estel damunt fons blau.

EL CADCI HEROIC

I sang! El bateig del nou Cadci fou un bateig de sang. A les altes esferes del país es conspirava per aturar aquella torrentada de llibertat que amenaçava emportar-s'ho tot.

El 6 d'octubre d'aquell any 1934, Catalunya, en una actitud d'airiosa defensa, proclamava la seva república. El Centre de Dependents, de bona hora, formà a primera línia... Tant a primera línia, que l'envestida inicial de la reacció fou contra ell. Uns patriotes, Compte, Alba, Bardina i altres companys, amb el fusell a la mà, escriviren al Cadci una afirmació heroica, en la qual s'aliaven el nacionalisme i el sentiment social. Foren vençuts, però des d'aquella nit, el proletariat mercantil català comptava amb uns màrtirs, llavor de futures collites glòries.

Pere Aznar i Joan Ferrer Álvarez, figures culminants de l'entitat prestigiada per l'heroisme, foren condemnats a 30 anys de presó. Ferrer Álvarez, secretari del Centre, a conseqüència de la detenció era occit per una malaltia cruenta. El 5 de maig de l'any següent abandonava aquest món.

La seva mort —«assassinat legal», com ha dit algú — commovia la dependència barcelonina. L'enterrament de Ferrer Álvarez fou la primera manifestació pública de rebel·lia després del 6 d'octubre. Una gran gentada acompanyà el seu cadàver. I, davant la façana del Centre crivellada pels obusos, la multitud acomiadà aquell altre màrtir, cantant «Els Segadors» mentre aixecava el puny enlaire.

VIVIM PER A LA GUERRA

El 16 de febrer del 1936, el poble recuperà la seva ciutadania. Els socis del Cadci recuperaren el seu local, que per uns quants dies es convertiria en lloc de pelegrinatge. La vella entitat sortia de la prova rejuvenida. En un no res, els vuit o nou mil socis es convertien en vint-i-vuit mil. Els treballadors mercantils acudien, a carrera feta, al Centre ara veritablement de Dependents.

Organització febrosa. Una vaga mercantil triomfant. Dies de neguit, de treball, prenyats d'esperances.... Les noves classes, en inaugurar-se, eren posades sota l'advocació dels companys Compte, Ferrer, Álvarez i Bardina. Els morts glòriosos guiaven els passos de la joventut.

Arribà el 19 de juliol. Com en tots els altres moviments revolucionaris, els homes del Cadci es lliuraren de ple a la

batalla. Guanyada aquesta a Barcelona, calia coordinar l'esforç del Centre amb l'estructuració general del país. En una assemblea celebrada el 2 d'agost, la nostra primera entitat dels treballadors mercantils acordava, per unanimitat, el seu ingrés a la U. G. T. A remarcar que el Consell Directiu del Centre hauria pogut prendre la decisió per compte propi. Però hom considerà que la transcendència del pas demanava la solemnitat d'una assemblea general.

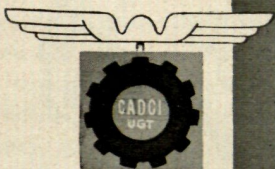
I des d'aleshores, el Cadci, sense descurar els interessos dels seus associats, fa primordialment la guerra. La fa intensament, d'una manera exemplar. Té al front innombrables militants. Organitzà una subscripció per a les milícies que voreja la quantitat de dos milions de pessetes. En donatius diversos, porta esmerçat mig milió. A mitjants del passat octubre, el Sindicat del Vestir (U. G. T.) va confeccionar a compte d'ell equips per a les milícies per un valor de 200.000 pessetes. El present del cap d'any del combatent va importar una despesa de 100.000 pessetes.

I, vegeu una llista d'altres donatius del Cadci: A l'Hospital Francès, 25.000 ptes.; al Socors Roig Internacional, primer viatge a Madrid, per a robes i queviures, 10.000 pessetes; a l'Hospital de Sang n.º 18, 10.000 ptes.; «Pro ferits», hospital U. G. T., 1.000 ptes.; al Socors Roig Internacional, segon viatge a Madrid, per a robes i queviures, 10.000 pessetes; donatiu pro Batalló Jaume Compte, 5.000 ptes.; a l'Hospital de Sang n.º 18, 5.000 ptes.; donatiu a la primera Divisió Militaritzada, 10.000 ptes.; diverses atencions de guerra i propaganda antifeixista, 14.000 ptes.; un aparell projector de Cinema sonor portàtil per al Front d'Aragó, 16.000 pessetes; **Donatiu mensual de mil pessetes a la Brigada Internacional.** Corren a càrrec del C. A. D. C. I. les despeses de la fundació de la Biblioteca per a la Brigada Internacional. I també ha tramès el seu bibliotecari company Juhé a Almuniente, on organitza la biblioteca que porta el nom d'«al recó de Lenin» i està muntant un servei de tramesa de llibres a les mateixes trinxeres.

Per la recent Diada de Madrid, el Centre de Dependents ha lliurat vora de 50.000 pessetes.

Aquella Minoria d'Oposició, clandestina al principi, ha portat el Cadci a la seva màxima prosperitat. Avui l'entitat compta amb 50.000 socis. A les poblacions més importants de Catalunya hi té establerta una Delegació. El «Centre» tradicional d'altres temps, ara és una organització àgil, nova, que jugarà un gran paper en la vida social catalana. Els seus dirigents tenen grans projectes... —Però— ens han dit—els portarem a terme més endavant. Ara només vivim per a la guerra!

R. S.

El Cadci sap acordar el treball a les inquietuds de l'hora. En les seves aules, una joventut treballadora aprèn febrosament el rus, l'idioma del poble germà...

En una guerra com la que ens ha declarat el feixisme internacional, el front interior és tan important com el front de batalla. La moral del soldat té les seves arrels en la reraguarda. Una reraguarda forta, vibrant, optimista, dinàmica, tramet als camps de batalla soldats invencibles. Una reraguarda decebuda, incapaç de resistir les sofrenes i privacions que són conseqüència inevitable de la guerra, covarda, tramet a les trinxeres homes ja vençuts per endavant.

Tinguem cura de la reraguarda! Contribuïm tots amb el màxim esforç a crear una moral de guerra, una psicologia de guerra, una massa ciutadana disciplinada apta per a comprendre i acceptar la guerra i les seves misèries. I ningú no ens podrà vèncer.

Joan Comorera

FILOSOFIA DE LA GUERRA

Per A. ROVIRA I VIRGILI

En l'aspecte internacional, la guerra encesa a la Península ibèrica per la rebel·lió militar mostra l'abandonament dels principis de dret. I el més greu és que aquests principis han estat abandonats, no sols per les potències dictatorials, ans encara per les potències democràtiques. El dret internacional ha sofert, si més no, un eclipsi: La situació de dret ha estat substituïda per una situació de fet.

Un eminent especialista en dret internacional, el professor Georges Scelle, ha exposat les violacions bàsiques dels principis admesos. I resumeix així la filosofia d'aquesta guerra: «Ja no hi ha a Europa dret de gents. Ja no hi ha tractats. Ja només hi ha l'arbitrarietat de la força.»

Trista filosofia! És, per part de les potències dictatorials, la filosofia de l'audàcia i de la violència; per part de les potències democràtiques, la filosofia de la impotència i de la por.

Alemanya i Itàlia han imposat, i França i Anglaterra han consentit, la vulneració del dret internacional en perjudici de la República espanyola. És una derrota jurídica de la democràcia com a idea i una derrota moral de les democràcies com a Govern.

* * *

La llista de les violacions presentades per Georges Scelle equival a una acta d'acusació irrefutable.

«El dret internacional clàssic — escriu — que prohibia la intervenció en els afers interiors dels Estats i l'ajuda als insurgents, com un atac indirecte contra els Governos regulars, ha estat violat.

El manteniment de les relacions comercials normals i dels contractes amb el Govern regular, ha estat desconegut.

El Pacte de la Societat de Nacions, que preveu en el seu article 10 el respecte de les competències governamentals i prohibeix l'agressió, ha estat violat. Perquè és una agressió que Berlín i sobretot Roma han comès contra Espanya, anàloga a la perpetrada contra la Xina pel Japó i contra Etiopia per Itàlia.

El dret internacional nou, que prohibeix de recórrer a la guerra per a realitzar una política nacional, ha estat violat.

Aquest mateix dret nou, que per l'article 11 del Pacte, obliga la Societat de les Nacions a intervenir en tota circumstància susceptible d'afectar les relacions internacionals i que amenaça per tant de pertorbar la pau, ha estat desconegut.»

Així, cruament i concretament, parla un tractadista prestigiós, de dret internacional i ningú no pot contradir les seves paraules.

La vulneració dels principis de dret — els clàssics i els moderns — és un fet innegable, indiscutible. Però a l'estranger hi ha qui vol justificar aquest fet per altres raons, i especialment per una raó: el manteniment de la pau.

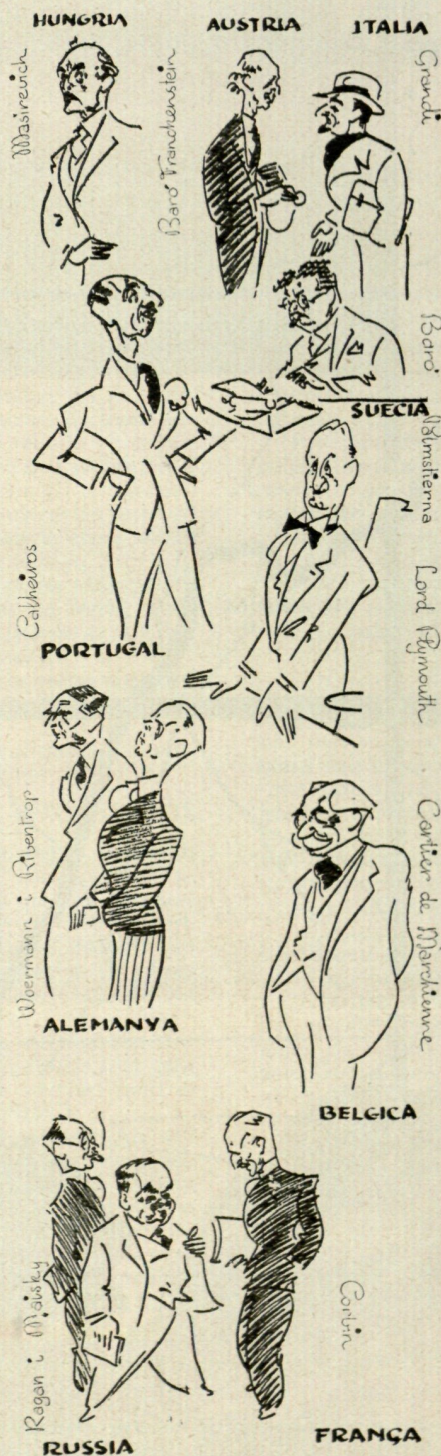
* * *

Mantenir la pau sacrificant el dret! ¿No és això la més vergonyosa abdicació moral? ¿Quina angouxa per als que — juristes, polítics, diplomàtics, o simplement homes civilitzats — estableixen, com diu Scelle, una connexió estreta entre el manteniment de la pau i el respecte del dret!

I quina és la pau que es manté? No és la pau a la Península ibèrica tota plena de guerra i de sang i de mort. ¿És que aquesta Península no és del món, no és d'Europa? ¿És que no pertanyen a la raça humana els éssers que hi pateixen i que moren cada dia a centenars?

Que la guerra destroci i arruïni la Península tràgica, mentre al restant d'Europa es mantingui la pau. Que duri la guerra peninsular, mentre s'eviti la guerra europea. Que s'enfonsi el dret, mentre la pau — la pau pròpia — no s'alteri.

Tal és la filosofia de la guerra, segons el moderníssim principi de la no intervenció. Una filosofia lletja, immoral i cínica. Una filosofia que ni tan sols farà profit als qui l'han adoptada com a simple expedient dilatori enmig de la cursa dels armaments, que és la cursa dels folls: els folls de ràbia i els folls de por.

Es principals actors de les reunions del Comitè de No intervenció de Londres.

Els Minaires d'Utrillas som així...!

Per J. AYMAMÍ-SERRA

El repòrter, convertit per les circumstàncies en corresponsal de guerra, recorre aquests dies el front sud d'Aragó. Recentment els comunicats oficials han donat compte de la forta pressió que els facciosos fan per aquest sector. Deixem Alcanyis, població que, pel terreny on es troba situada i a causa de la gran afluença de milicians catalans, fa que us retrobeu en una de les populosos poblacions de Catalunya. A mesura que el cotxe fa camí terres endins de la província de Terol, el paisatge va canviant-se suaument. La carretera corre molts quilòmetres per una planúria, travessant l'esplanada feta per al nou ferrocarril que anirà d'Alcanyis a Terol per Montalban. El camí s'enfila després, travessant Los Olmos, La Mata, Gargallo i Canyizar. De poble a poble hom va deixant la vall fins a trobar-se encabit entre muntanyes pedregoses.

De lluny en lluny hom pot veure encara les restes de petites casetes en els cims dels roquissers. Al peu d'aquestes edificacions hi ha grans talls a la muntanya.

—Tots aquests indrets—ens explica un xicot que ens acompanya—són propicis per a l'explotació de mines de carbó...

UN RÈTOL CURIÓS

Es passa després, Castel de Cabra i tot seguit s'entra a Montalban. Abans d'arribar-hi, en mig d'unes muntanyes força altes, trobem un petit pla, al centre del qual hi han uns magatzems. De passada llegirem el rètol, força curiós per cert, que hi ha pintat a les parets de l'edifici. L'anunci, escrit tot en una ratlla i amb les lletres enganxades les unes a les altres sense cap separació, diu així: «DEPOSITO DEL MEJOR CARBÓN DEL AMINAMALADELBARRANCO EL MALO»...

Uns homes, que amb l'ajut de llurs pales carregaven uns camions, deixen un moment el treball i redreçant els seus cosos ennegrits per la polsina del mineral, ens saluden amb el puny enlaire...

Sortint d'un revolt ens trobem davant Montalban. Als qui no coneixíem aquell terreny ens costà a primera vista distingir el poblat. Les edificacions s'aixequen al peu de la muntanya, i s'enfilen molts carrers per la seva vertent. Aquell terreny es vermellós, del mateix color de les teulades, cosa que fa que es confonguin les cases amb el paisatge.

Entre Montalban i Martín, el riu corre paral·lelament amb la carretera. Abans d'arribar a aquesta darrera població, creuem el riu, i ens encaminem a Utrillas.

UTRILLAS...

Poca distància separa Utrillas de Montalban. Aquesta

conca minera queda perduda entre els cims de la serralada. Hom diria que les muntanyes d'aquelles encontrades pretenen amagar tots els poblets, per tal d'evitar que la guerra els descobreixi i clavi les seves urpes en la carn de llurs habitants.

Per aquests indrets topeu amb molta mainada. Fa pena pensar en la proximitat del perill que viuen. Al lluny sentim ressonar unes canonades mentre els menuts sense fer-ne cabal segueixen jugant al peu de la carretera.

És migdia; un grup de minaires comenta prop de nosaltres el recent pas d'una esquadreta de l'aviació facciosa.

—No han tirat—digué un d'ells—. Per ací passen molt sovint, però no ens molesten...

—Ja saben el que fan!—comentà un altre.

«ÉS TERRENY VERGE PER ALS FEIXISTES!...»

En mig d'aquella gent hom se sent enfortit i sembla trobar-s'hi més segur que en altres llocs. Aquests d'Utrillas són germans dels heroics minaires d'Astúries. Valents i decidits fins a l'abnegació, ens expliquen que a la seva conca no hi ha entrat mai el feixisme.

—La quasi totalitat dels pobles de Terol—ens explica un vell minaire—foren assaltats pels facciosos en les primeres jornades de juliol.

—A Utrillas, no vingueren?—fem nosaltres.

—Tractaren d'apoderar-se'n. Nosaltres però, sabent el que significava el seu domini, els ho impedírem.

—Sostinguéreu lluita forta?

—Ni forta ni fluixa—intervé un tercer—No disposàvem per a plantar-los cara, més que d'uns quants garrots i de les eines de treball. Cal aclarir que els enviàrem un «recadet». Si la Guàrdia civil—que era la força que ens destinaven per ocupar Utrillas—ve ací, potser hi entrarà; el difícil serà sortir-ne!

Pel que es veu—afegeix—aquella advertència els féu entrar en raó i no es decidiren a visitar-nos...

LES NOSTRES LLARS NO SERAN MAI ULTRATJADES PER LES HORDES MARROQUINES

Els forts atacs d'aquets darrers dies són uns quilòmetres més enllà d'Utrillas. Els feixistes ambicionen el carbó! Podria molt ben ésser que ara, ajudats de grans contingents de forces i de modernes màquines de guerra, a part de l'aviació, intentessin la conquesta d'aquelles mines. Aquest comentari el fèiem nosaltres a un minaire que ens havia acompanyat novament fins al peu de la carretera.

—Serà inútil—contestà amb energia.—Les nostres llars, no seràn mai ultratjades per les hordes marroquines. Abans que ésser d'ells, Utrillas i les seves mines, desapareixeran del mapa, amb nosaltres dins... Els d'Utrillas som així!

Utrillas, Març 1937.

a cinquena «División Orgánica militar»
ada pel general traïdor Cabanellas es su-
el 19 de juliol, amb la sola excepció de
na anomenada del General Ricardos, de
re. Tota la regió aragonesa, o gaire bé
tigué en mans del feixisme en aquelles
es hores de la sublevació. Les forces antifei-
sortides de terres catalanes en la seva ma-
naren reconquistant les províncies d'Osca,
ssa i Terol, fins arribar a la situació asse-
a en el mapa de la pàgina anterior. Per la
divisòria que hi ha marcada, hom pot
càrrrec dels nostres avenços per aquella
Aquesta línia divisòria, un senyal en el
representa no menys que una muralla
ara dos móns totalments diferents dins un
mateix país...

El que menjava

El que menja

H EU sentit les converses de les dones en tornar del Mercat?
— Avui a la plaça no hi havia res...
— Ja ho pots dir: una no sap pas què fer...
Nosaltres proposem al lector un experiment: agafar una d'aquestes dones i dir-li:

— El que avui no has trobat a plaça, és que ho cercaves un any enrera?

I, si la dona interpel·lada us vol respondre sincerament, potser us dirà que no. Perquè sembla talment que la guerra i la revolució hagin despertat apetits que abans no es coneixien.

La desconexença d'aquest factor fa jutjar injustament el problema dels proveïments ciutadans. La guerra, és veritat, ha originat l'escassetat de molts articles alimentaris. Però també ha augmentat considerablement el consum, la capacitat adquisitiva del país.

Per exemple, actualment pot dir-se que no existeixen els sense feina. Almenys, els sense sou. En les famílies hi entren més jornals que no pas abans. D'ací un natural augment de capacitat adquisitiva, sobretot en el que es refereix al menjar.

Tothom sap també que Catalunya era el país del petit estalvi. Les nostres caixes d'estalvi comptaven i compten amb un capital que, pesa darrera pesseta, hi han anat dipositant els nostres obrers, productores d'unes economies domèstiques acumulades penosament avègades, cèntim a cèntim.

Els trasbalsos socials paralitzen momentàniament aquest esperit d'estalvi. La història n'està plena d'exemples. A la gent se li encomana una mena de frivolitat econòmica. Allò que ahir semblava inaccessible a una família modesta, avui sembla a l'abast de la mà... El fet és que la gent compra molt més que no pas abans.

I, encara, un altre factor d'augment de consum: els refugiats. Catalunya, amb la seva generositat proverbial, ha recollit els seus germans que la barbàrie feixista ha fet fugir d'altres terres ibèriques. Són prop d'un milió les persones refugiades a Catalunya. La població d'aquesta s'ha vist doncs augmentada en un trenta per cent.

Es comprendrà fàcilment que aquest augment de consum bastaria per si sol per a desnivellar el proveïment de la nostra terra, encara que

i el que hauria de menjar Barcelona

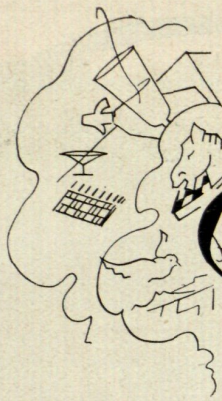
no existissin les dificultats d'importació que existeixen. Si en temps normal tocava per exemple mig ou per persona, encara que ara disposéssim de la mateixa producció d'ous que abans, el consum per dia i per persona hauria d'ésser forçosament més reduït, car han augmentat els consumidors. En canvi, d'una manera paral·lela i per les causes abans referides s'ha despertat un major afany de consum. En arribar ací, el desnivell entre producció i consum agafa ja proporcions esveradores.

Es per a resoldre aquest aspecte parcial, evidentment, però important del problema del menjar, que la Conselleria de Proveïments ha llançat una serie de consignes populars i suggestives: «Què prefereixes: no privar-te de res i perdre la guerra o privar-te de les coses superflues i guanyar-la?». «Procura tu, dona, que els homes mengin una mica menys». «La vida a la reraguarda ha d'ésser un entrenament constant, no una excusa per als gormandis»

I, sobretot, la consigna contra els acaparadors, que en temps de guerra han d'ésser declarats enemics públics. «No acapareu queviures! No tenim dret a emportar-nos a casa la nostra part i la dels altres!», diu un cartell il·lustrat amb una graciola pintura d'una família nombrosa, cada parent amb un pa sota l'aixella.

Precisament una de les idees essencials de la política de proveïments

(Acaba a la pàgina 38)

Entreteniments

LLETRA I MÚSICA

Fa poc que el feixisme va perdre un dels seus més temibles enemics. Era l'actor Petrolini. Mai fou inquietat, malgrat que sovint hagués donat proves d'un coratge i d'un enginy poc corrents.

Escollia els seus sketches en el vell repertori de la Roma papal, on els servidors del poder autoritari són continuament maleïts, on els galants són revolucionaris, republicans. Petrolini era aplaudit rabiosament.

Però una nit, Petrolini s'allargà tant que ningú no gosà aplaudir-lo.

Després de la comèdia, feia un número de cant.

Petrolini avança i anuncia greument que la música d'aquesta cançó és obra del mestre Tal—ací present— i que ell mateix ha compost les paraules d'aquesta cançó.

ETTORE PETROLINI

El mestre s'instal·la al piano i enceta el vals més lent, més banal, més llangorós, més idiota que pugueu imaginar.

Després, Petrolini canta...

Canta, damunt aquesta tonada estúpida, fragments del darrer discurs del Duce: «Roma, lluminària dels pobles...»

Els amics de Petrolini aquesta nit tremolaren.

Això passava al teatre Manzoni, de Milà.

IMPERATIU CATEGÒRIC

Recordeu aquell cartell: «Feu tancs, tancs!...»? Fou l'obsessió de molts ciutadans que volien complir la consigna i no sabien pas de quina manera posar-s'hi.

Ara, n'ha sortit un altre també un xic preocupador. Diu: «Ingresseu a la indústria gastronòmica!»

Un va llegir-lo, i comentà:

—Deu ésser en qualitat de client...

ELS TREBALLS DE PENÈLOPE

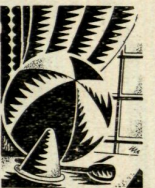
Fa uns dies que l'Ajuntament barceloní prengué l'acord de netejar les façanes dels innombrables cartells de propaganda política de què estan cobertes.

Una brigada d'obrers de la rasqueta va començar llur tasca. Les parets quedaren netes com una patena... durant unes hores, perquè a l'endemà ja tornaven a estar plenes de cartells.

Veient-ho, un company va recordar aquella coneguda caricatura de l'equip d'obrers que espera que acabi la seva feina una brigada d'empedradors.

—Enllestit — els diuen —, doncs hem d'obrir el carrer...

HOMENATGE INESPERAT

Tots els lectors deuen saber prou que l'escultor Viladomat va anar uns dies a Madrid. Els serveis publicitaris de l'artista ho han esbombat llargament...

El que no s'ha contat és aquesta anècdota: Un matí, Viladomat va visitar un parapet de les avançades. Hi havia una metralladora nou model, brillant, suggestiva.

Un dels caps, digué a Viladomat:

—En honor vostre, la farem funcionar.

A l'instant, el crec-catacroc de l'arma va trencar el silenci. I va desvetllar l'enemic, que respongué amb un foc granejat damunt el parapet republicà.

Viladomat arrencà a córrer i es refugià dintre una casa mig enderrocada. Allí dintre, l'homenatjat esperà, mort de por, el final del singular homenatge que va convertir-se gairebé en una batalla de veres.

ES COMPREN, GENERALS

El *New-York Times* diu que Txang Kai Shek i Yen Hsi-Shan han adreçat una crida vigorosa a les forces manxús i mongòliques que han atacat la província de Suigan.

«Vosaltres que sou tan xinesos com nosaltres mateixos, exposareu les tombes dels vostres avantpassats a la devastació estrangera i llegareu als vostres descendents un destí d'esclaus? Si persistiu a ajudar a aquesta iniquitat sereu renegats per quatre cents milions de compatriotes. Repreneu immediatament un lloc al si de l'Exèrcit nacional xinès!»

Segueix una llista de les «primes» acordades als trànsfuges:

General de Divisió: 50.000 dòlars xinesos.

Coronel: 10.000 dòlars xinesos.

Capità: 2.000.

Unitat: 10.

Pilot (amb el seu avió): 20.000 dòlars.

ELEVACIÓ DE MIRES

Un dels tants rètols que aquests dies han aparegut als balcons:

«Por una cultura elevada, haceros socios del Comité Pro Astronomía Popular.»

Esperem veure'n un altre que digui:

«Por una cultura profunda, haceros socios del Comité Pro Estudios Submarinos.»

REIVINDICACIONS COLONIALS

Alemanya reivindica les seves antigues colònies... Albert Sarraut, ex-president del Consell francès, en un article posa al descobert el que hi ha en realitat sota aquesta demanda colonial.

Primerament, ataca l'argumentació demogràfico-econòmica elaborada pel doctor Schacht. Si Alemanya—diu—es redueix a reclamar les seves antigues colònies, sap per endavant que aquestes no poden eixugar l'excés de la seva població. Els especialistes colonials alemanys, els mateixos Goebbels i Darré, estan d'acord amb això.

L'argument econòmic segons el qual les antigues colònies alemanyes proporcionarien a llur metròpoli matèries primes i li assegurarien mercats, té tan poc fonament com el precedent. Els oleaginosos a part, l'aportació que podrien fer a Alemanya les seves velles colònies és nul·la. I pels mercats? El 1912, en un comerç d'exportació d'onze milions de marcs, quaranta-nou milions solament de marcs de mercaderies germàniques anaven a les colònies alemanyes. Cal afegir que la balança comercial del conjunt d'aquestes colònies ha estat sempre, i de molt, passiva: el dèficit era de 79 milions de marcs al 1911, i de 63 milions de marcs el 1912, després d'haver estat de 138 milions de marcs al 1906. Lluny d'ésser una font de profits, les seves colònies eren per a Alemanya una pesada càrrega, un «luxe oneros» com fa tres anys digué el canceller Hitler.

Perquè reclama, doncs, Alemanya les seves antigues colònies? Ah! En nom de l'honor nacional. Però—nota Sarraut—els arxipèlags del Pacífic que havien estat alemanys, en el repartiment de Versalles correspongueren al Japó. I Alemanya, acaba de signar un tractat d'aliança amb aquest; no és fàcil que li demani la restitució d'unes illes que són part integrant del sistema de defensa i seguretat de l'Imperi del Sol naixent.

Quin honor nacional és aquest, doncs, que pot patir reduccions com qualsevol operació de compra i venda?

MENYS MANTEGA I MES CANONS

Cada dia una mica menys de mantega a la cuina alemanya, d'acord amb el Pla dels quatre anys. Des del principi de Quaresma s'han acabat les «crêpes»; no se'n poden tornar a confectionar fins per Pàsqua.

Ara, hom crida l'atenció del públic sobre les excel·lents sopes ensucrades, molt apreciades segons diuen dels antics alemanys, i tan nodridores que hom resta tip durant quatre o cinc hores.

Finalment, una ordre de l'oficina de control de les grasses obliga als pastissers a no untar llurs coques sinó amb emulsions d'un contingut en oli i en grassa no passant del 35 per 100 del pes total.

La realitat i el somni

per Artur Perucho

El servei militar era, en altre temps, una imposició de les classes dominants. Aquestes classes necessitaven que els fills del poble, els fills dels explotats, es sotmetessin durant un període determinat a una disciplina bàrbara i irracional, i esdevinguessin per força defensors de llurs privilegis. El soldat, que no tenia res si no era la seva pròpia misèria, esdevenia un instrument de defensa precisament de tot allò que li convenia enfonsar. El poble odiava el servei militar i l'exèrcit amb una intuïció que enlairava la seva intel·ligència.

Però un dia tot va canviar. A mig país, l'exèrcit dels opressors es va enfonsar en una derrota vergonyosa, i el poble va crear en poques hores el seu propi instrument de defensa: les milícies. Les va crear, és clar, a la seva manera, amb precipitació i substituint amb entusiasme i fe abrandada la ignorància tècnica. Aquest embrió d'exèrcit nou va complir la seva missió de barrar el pas a l'enemic; però tan bon punt l'enemic es va reforçar amb l'ajut de nacions organitzades i poderoses, les milícies varen palesar-se impotents i inadequades. La realitat va imposar aquest principi: un exèrcit no pot ésser vençut més que per un altre exèrcit. I les milícies no ho eren. A les milícies hi havia elements morals que perjudiquen la bona marxa de la guerra. Hi havia el sentiment de partit, l'orgull de bandera, la rivalitat de grup. Un exèrcit ha d'ésser quelcom d'homogeni, quelcom de monolític, sense que això pugui afectar la seva significació ideològica. El nostre poble ho ha comprés, i ha fet allò que havia de fer: s'ha decidit a utilitzar la primera matèria — les milícies — per a transformar-la en una unitat harmònica, organitzada, consistent. D'aquesta transformació ha sorgit l'Exèrcit Regular del Poble, arma insubstituïble de la victòria.

Les Rambles han anat, a poc a poc, canviant d'aspecte. Els tambors han acabat per marcar el ritme al pas dels transients. Aquells que marxaven despreocupadament han acabat per marxar de pressa. Aquells que no sabien on anar, han acabat per tenir un rumb i una fita. Seure a les terrasses dels cafès ha esdevingut una vergonya i, gairebé, una desertió.

El nostre poble ha estructurat un exèrcit de la llibertat — un exèrcit que comanda i disciplina ell mateix, i que solament a ell serveix i defensa.

Aquesta evolució — encara que sols sigui per allò que té de pràctica i d'idealisme ensems — és ben catalana. El català és home que sap somniar, però que sap també realitzar i sacrificar els somnis a les realitzacions. Coneix massa a fons la vida per a no haver oblidat en cap moment de la seva història que les coses no són com voldríem que fossin sinó com es presenten en la realitat; i que solament venç aquell que millor sap adaptar els somnis a les exigències de les situacions reals. Molts dels nostres obrers són, per temperament, oposats a la disciplina militar (per bé que la disciplina del nostre exèrcit no tingui res de comú amb la de l'exèrcit d'abans), a les desfilades, a la submissió a un comandament per intel·ligent i suau que aquest sigui; però s'han assignat la finalitat pràctica de guanyar la guerra, i han comprés que aquesta finalitat vital no pot ésser aconseguida més que amb disciplina, amb organització i amb comandament. L'elecció no era, doncs, dubtosa. Els ritmes militars de les Rambles barcelonines diuen que el poble català ha sabut triar bé.

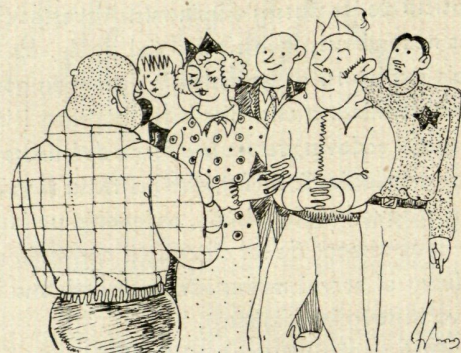
Es això practicisme exagerat? No: és la millor manera de servir els més llunyans ideals. Sense guanyar la guerra, els somnis generosos del nostre poble s'esvaeixen i es fan impossibles. Perquè el somni esdevingui realitat palpable, cal vèncer, i per vèncer cal militar-se.

Heus ací com, una vegada més, Catalunya ha sabut agermanar aquestes dues categories que semblen inconciliables: l'esperit pràctic i el vol vers els cims més alts de l'ideal.

UAB
Biblioteca de Comunicació
LA PRIMERA UNITAT DE L'EXÈRCIT POPULAR

Somrieu, si us plau!

CASAMENT DE MILICIANS

—Abans els casaven amb l'epístola; ara ho fan amb la pistola.

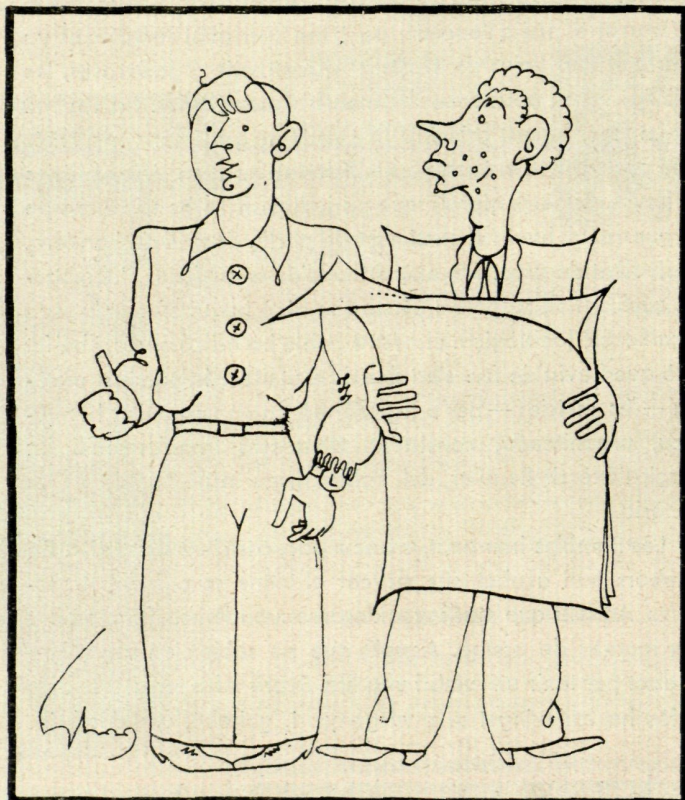

EL FEIXISME

—Perquè us estranya res de mi, si he sortit de la caverna!

—I tu t'ho creus que Déu va fer el món en vuit dies?

—Sí, home: només cal donar-hi una llambregada.

— Si en aquesta mobilització pogués passar a la reserva...

— Sí, reserva't, Quimet, reserva't!

— No em diguis això, que em faràs tornar tota vermella.

— Així seràs un pendó roig que jo posseiré.

2 Catalunya
 7777 77777777

PER LA LIBERTAT
 DE CATALUNYA

 AJUDEU
 MADRID

NUESTRO
 COMUN OBJETIVO

APLASTAR AL

FASCISMO

10 A LA CRUZ ROJA
 QUE ELLA ASISTE
 NUESTROS HERIDOS

La revolució té la virtut d'estimular totes les activitats d'un país. Catalunya tenia ja una bona colla d'excel·lents cartellistes. Ara, però, n'han sortit d'ignorats i la colla ha esdevingut legió. ● Barcelona viu sota el signe del cartell. A cada cantonada, el cartell us fa l'ullet, us obsessiona.... ● Aci reproduïm tres cartells encertats, obra, el de dalt, d'Henry: el del mig, de Ribera i Miralles, i el de baix, de Fontseré.

MADRID GALLARDET DE LA REPUBLICA

UNA CARTA

A costa dels soferts madrinyes s'ha fet i es fa molta literatura. Generalment es busca una ajuda, una col·laboració dels ciutadans de la rereguarda, — molts dels quals no s'han fet ni es faran mai que comporta la vida d'un milió de persones que estan vivint a un quilòmetre de la línia de foc.

El periodista o el soldat del poble — no crec que a cap particular fins que la guerra sigui acabada se li ocorri d'anar a Madrid — queda admirat de veure l'estoïcisme dels ciutadans de la capital de la República que segueixen fent llur vida normal a tont i a menga. La circulació de tramvies per exemple, ha estat en totes les ciutats el detall que més ha contribuït a donar una sensació de normalitat. A Madrid no s'ha interromput mai

El reconquistat Monument als Màrtirs de la Llibertat

Les bombes han malmet aquesta famosa porta de Xoriguera

Dolor familiar...

L'Ambaixada anglesa

aquest servei públic. És més, alguns trajectes s'anaren escurçant en les tràgiques jornades de novembre a mesura que les cases dels barris — Carabanchel, per exemple — eren ocupades pels feixistes i tropes mercenàries. Avui, per la barriada esmentada els trens arriben fins a uns cinc-cents metres de la línia de foc.

Parlant dels mil·liris de locomoció urbana podem recordar que, quan els combats en el sector de la Ciutat Universitària es distingien per llur violència, alguna de les estacions del Metro de la línia que va del centre de Madrid a Cuatro Caminos i Tetuan de las Victorias, deixava de funcionar perquè les bales de fusell arribaven perdudes fins al carrer on estava situada l'escala que conduïa a l'exterior. En una d'aquestes

(Segueix a la pàg. 28)

UAB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

Lawrence

o un

model d'aventurers

Per R. VAYREDA

Si és cert que cal considerar l'aventurer com l'home de tots els temps, també ho és que en el seu caire individual, no ens ha estat possible conèixer-lo d'una manera ben definida fins que aventurers com Casanova, Cagliostro i Warbeek, entre altres, varen deixar-nos un conjunt de dades prou concret o les memòries de llur pas per la terra i de llurs relacions amb la societat de llur temps.

Se'ns dirà, segurament, que cal només conèixer els trets més sobresortints de la vida dels grans cabdills de la guerra, perquè sigui fàcil trobar en la major part d'ells l'esperit d'un aventurer; tot amb tot, si entenem l'aventurer en el sentit de l'home que, a més de posseir totes les característiques de tal, aconseguix no sols deixar rastre en l'ambient del temps en que va viure, sinó que, a desgrat de la barreja de les seves qualitats i defectes, ha esdevingut una figura característica d'aquest temps, caldrà admetre que Casanova n'és el representant més genuí i que sobresurt per damunt dels altres aventurers del segle divuitè.

Anant però directament al motiu que ens ha suggerit la redacció d'aquestes ratlles, direm que ens agradaria escatir amb una certa precisió, fins a quin punt la figura del Coronel Lawrence, l'aventurer anglès traspassat fa poc menys de dos anys, pot considerar-se com la superació del tipus de l'aventurer i quines han estat les causes d'aquest innegable ennobliment en uns temps en els quals el baix aventurer s'ha desviat en la persona del bandit o *gangster* el qual du a terme les seves gestes també en plena societat, en el gran món.

Es veritat que si guaitàvem a través de la Història, i preniem per exemple el cortesà, en lloc de considerar l'aventurer, ens caldria reconèixer que el cortesà, entre el tipus perfecte que va descriure Baltazar de Castiglione i el de la Cort del Rei

Sol, va sofrir un veritable retrocés, fins a l'extrem de passar de l'home cultivat i noble dels ducats italians del segle XVI, a l'home més ignorant i servil; però això que podria semblar una digressió potser no prou oportuna, pot fins a cert punt explicar l'aventurer que aquesta mateixa societat produïa i que, de fet, la Revolució Francesa bandejà per sempre més.

Un altre aspecte que també pot servir-nos per a palesar la superioritat innegable d'un home de caràcter com Lawrence, és que mentre els esmentats Casanova i Cagliostro es movien en l'ambient de les timbes de joc del vell règim, i exercien la màgia i la medicina en forma més que sospitosa, aquest és l'home que, després d'estudiar a Oxford, presenta la seva tesi sobre les fortificacions de les Croades, a base de fer personalment un viatge a Palestina bo i realitzant a peu la majoria dels trajectes que va veure's obligat a fer.

Per altra part, arqueòleg d'una gran preparació, el trobem al costat del seu mestre C. L. Woolley en la descoberta de la ciutat de Ur, a la baixa Mesopotàmia i, a l'Àsia Menor, en les excavacions de la ciutat Hittita de Bogaz-Kioi. Podrà dir-se, de tota manera que, entre el temps de la figura que comentem i el dels aventurers del segle XVIII s'ha escolat més d'un segle i el món ha fet molt camí... i nosaltres afegirem que no sols hi ha això, sinó que, a part que el cultiu del caràcter ha esdevingut una característica del moderns mètodes d'ensenyament, durant el temps al·ludit, no sols s'han acomplert les més maravolloses exploracions, sinó que aquestes han anat essent més nombroses i més arriscades a mesura que els mitjans de l'home han esdevingut més perfectes i d'una major eficàcia.

Un altra figura que, pel seu caràcter i per la seva vàlua, podria servir d'enllaç entre els dos temps que hem assenyalat, és la de Lord Byron, amb tot i que potser sigui el seu prestigi literari el que ha prevalgut sobre la seva fama d'home aventurer.

La intervenció tan directa que Lawrence va tenir en el sector oriental de la gran guerra, podria fer que algú volgués presentar-nos-el com un home d'esperit guerrer; res, al nostre entendre, més lluny de la veritat, ja que difícilment un oficial europeu hauria adoptat amb l'entusiasme que ell va fer-ho la indumentària i els costums dels àrabs i, si és cert que en ell hi havia un esperit veritablement lluitador, aquest era exclusivament civil.

Una prova d'això (que contrasta també amb el fet que els aventurers suara esmentats manlleuessin o no poguessin explicar l'origen del títols nobiliaris que portaven) és que va costar-li molt poc de refusar les condecoracions que havia guanyat lluitant contra els turcs i que, després d'intervenir eficaçment en la creació dels nous regnes de l'Àrabia, l'Irak i la Transjordàniana, va posar-hi gent representativa del país, mentre ell, bo i canviant diverses vegades de nom a fi de no ésser reconegut, va tornar-se'n a Anglaterra a morir obscurament en un vulgar accident de motocicleta.

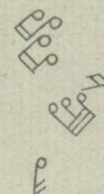
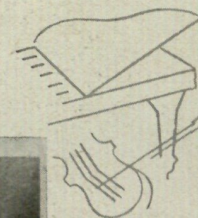
Va ésser arran de l'accident que va costar-li la vida, que molts periodistes negaren la realitat de la seva mort; però ben aviat farà dos anys d'aquest fet i tenim raons per creure que, si visqués, el tindríem avui a Terres d'Ibèria a lluitar contra els enemics de l'ordre social i de la llibertat.

última expressió...

Ludwig von Beethoven

1770 - 1827

Quatre caretes de guix són testimonis emocionants de la posta d'uns homes que visqueren apassionadament per la música i per la poesia.

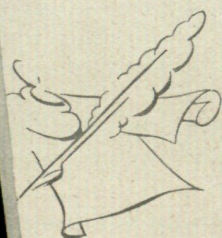
Richard Wagner

1813 - 1883

Johan Wolfgang Goethe

1749 - 1832

Josef Haydn

1732 - 1809

Andorra

pels
camins
de les
ramades

La vall i el poble
d'Arinzal, plens de
llum i de placidesa

Us vull parlar d'Andorra, amics, us vull parlar d'Andorra, la petita república de les valls d'encís i els estanys meravellosos, de la bellesa esclatant inesperadament a cada pas, de les nits quietes i profusament estelades, dels rius zigzaguejants, cinta d'argent, i els pins-avets recargolats com en turment, de les cabrades d'isards i perdis blanques, dels bells gelats estanys, del pur blau cel i de tantes i tantes flors de fi perfum embriagador i vius colors que broden bellament els verds encatífats de prats i cims on jeuen neus, en bona part de l'any, i on regna la quietud que es filtra al cor i us fa quedar com en encís, perduda enllà vostra mirada.

No sé si és aquesta l'Andorra que vosaltres coneixeu; potser que sí, potser l'heu visitada en mesos diferents i l'heu passada en totes direccions, però, si no és així, no sabeu pas el que és Andorra ni podeu dir que hi ha millor o bé que us desagrada.

Andorra cada mes és diferent i ho és fins cada dia; cal veure-la, per tant, en el ple hivern, talment dormida, quan jeu sota blancs llençols de neu que lluu sota un cel tant blau com clar, tant en ple dia al bes del sol com dins la nit quieta i lluminosa pel viu fulgor de mils i mils de xics estels que s'emmirallen tremolosos en la neu pura; cal veure-la a l'estiu amb els seus verds brillants de tons ben diferents, plena de llum que esclata en cada vall, cal veure-la, igualment, a la tardor quan canvia de color, com per bell art d'encantament i pren un to suau, el to d'aram dels arbres canviats ja de color, el to somort dels verds que no esdevenen grocs, i aquell esllanguiment de qui descansa; cal veure-la, però, principalment per allà al maig quan s'omple de flor blanca i perfumada, gandalles per arreu, gentils gandalles. Per la montanya es van escampant ramades de bestiar de llana que cerquen regalèsia ja brotada, i donen amb sa bellesa un nou encís a tots els bells recons de l'alta muntanya. Després, en transcorre l'any, vindran pitxers, clavells boscans, les roses tot perfum més que no fulles, els lliris blaus o grocs com cisellats, bellesa sens parió i inexplicable, anemones talment com de vellut i fins treuran flor els aversets, encisadora toia cada un d'ells, i finalment un lilà clar i bonic, el safrà bord cobrirà del tot els prats dallats i els tornarà com un somni o una il·lusió.

La coneixeu, amics, aquesta Andorra? L'heu vista tal com jo? L'heu resseguida de les valls als cims, pujant o davallant per les canals, tarteres o englevats, congestes o bé estanys, dormint sota el gel, passant de un pic a

Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

un altre per serres i basers, per boscos i valls altes les més belles? Oh, no, jo crec que són ben pocs els que l'han vista així i a ells no van adreçades eixes ratlles, sinó als que encara hi han d'anar o als que hi han passat d'una volada. Andorra té un camí que de La Seu porta fins a França, travessant-la, i aquesta carretera és la que han vist els qui més per Andorra han fet passada. I van en autocar, atapeïts, arriben allà a Encamp, a Les Escaldes, a Andorra i si hi ha temps, a La Massana o a Ordino i tot seguit reprenen el camí amb l'autocar i veuen..... el que es veu anant amb auto, i diuen a tothom, al seu retorn: «Oh, Andorra sí que és bella però, vaja, hi han coses molt millors i no tant lluny i amb més comoditat per al viatge».

Jo prego, doncs, a aquell que hi vulgui anar, que hi vagi disposat a fer anar les cames, que deixi carreteres i el seu pas el dugui per camins fins de ramades. Si vol veure els Pesson, els bells estanys, que ho faci davallant per l'altra banda, passant per Els Forcats on el Madriu hi neix, per a marxar vers Les Escaldes. Llavors, si és que això ha fet, podrà dir que ha vist un xic de tot d'allò que guarda l'Andorra, aquell país del Pirineu, un troç de Catalunya esquarturada. Si vol veure molt més, que vagi a Joulant i encara molt millor cap a Tristanya, a tota la comarca d'Arinzal on hi han uns bells estanys que gairebé mai es queden sense un tros de gel, car a mig agost és quan es trenquen i es tornen a gelar pel setembre, o abans si el temps és fred com ho és sovint allà, lloc de cabrades.

Per tant, on és allò bell que Andorra té? Al nord principalment, però les cames no poden pas fallar, el camí és llarg i ferm si es vol fer bé; però la bellesa bé val l'esforç de fer la caminada. Setúria és molt millor per a esquiar que no cap a Envalira, i a Arinzal no es pot pas demanar ja més bellesa. Tristanya és ben esquerp, però es grandíols i el troç que d'allí va fins a La Serrera mereix ésser vist i trepitjat..... Però no pas de pas i a tota marxa, sinó fent-hi excursions expressament. Això, és clar, vol dir que una setmana no és res per a veure Andorra tal com cal i menys si es vol mirar per l'altra banda, on hi ha el més bell estany que Andorra té ben prop del Perefità, el de La Nou, que sembla un decorat per al teatre.

Que més us puc dir jo? Diria tant que mai no acabaria..... Més val dir-vos: «Bons amics, si aneu a Andorra, seguiu els llocs que he anomenat i em direu gràcies».

B. Gispert Sandoval

(Fotografies de l'arxiu de l'autor)

**Una reconada
del Valira,
sota els pics
coberts de neu**

**Roser gava-
rrer florit**

Un grup joiós arriba a la feina...

VOLUNTARIS DEL TREBALL!

Es un error el creure que els catalans tenim el front de guerra molts quilòmetres lluny de Barcelona. El front està a tocar! Un avió, un vaixell—l'experiència és recent i dolorosa—pot portar-nos la mort a casa.

Es per això que la guerra no es fa solament agafant el fusell i anant al front. Hi ha al que en diem reraguarda una tasca urgent a fer: fortificar el país. Fortificar-lo per a evitar agressions, ara; fortificar-lo per a, si convingués, disposar d'un cinyell de ferro per a deturar la invasió del feixisme.

De cara a aquestes eventualitats, i per iniciativa d'uns polítics previsors, s'ha creat a casa nostra l'Organització del Treball Voluntari. Primerament, fou una idea sortosa; avui, ja és un exèrcit. Un exèrcit amb les seves Brigades, amb els seus caps. Un exèrcit que el diumenge lliura, potser, les seves batalles espectaculars, però que cada dia combat eficaçment per la victòria.

Passen de deu mil els inscrits per al Treball Voluntari. D'aquests, cada festa en surten de Barcelona 1,200 que en els vehicles cedits pels Consells d'Empresa de diverses indústries—tot es gratuït en la organització del Treball Voluntari—s'adreçen als llocs designats. Comitives bigarrades i pintoresques! Cants, banderes, crits, animació de joventut, que en passar pels carrers de la ciutat i per les carreteres, constitueix un bell espectacle de propaganda antifeixista.

Però, en baixar dels camions, es treballa seriosament. Una jornada que va de les vuit del matí a la una de la tarda. Treball col·lectiu i perfecte.

Cal tenir en compte—i anem a fer-vos una confidència—que, al principi, entre els tècnics militars existí un cert recel vers aquesta organització.

— Què han de fer els *amateurs*!—murmuraven els tècnics.

L'experiència, però, ha convençut els més escèptics. Els *amateurs* treballaven amb una consciència insuperable. Aquells tècnics militars que col·laboren en l'establiment dels projectes de fortificació, avui estan meravellats. Tant, que han obert un ampli crèdit de confiança a l'Organització del Treball Voluntari, i li han cedit en absolut una zona a fortificar.

Els treballs aquests no tenen lloc solament els diumenges. A base d'obres de cooperatives i de fàbriques amb poca feina, la Conselleria de Treball ha organitzat unes Brigades—300 homes—que surten diàriament cap a les obres de defensa. A aquests, cal afegir-hi el reforç que hi aporten els ajuntaments de Gavà, de Castelldefels i del Prat, demarcacions en les quals està enclavada la zona de fortificació reservada als voluntaris del Treball. Els Consells municipals aquests han establert a les fàbriques de llurs respectives localitats un torn rigorós que permet disposar diàriament de 200 homes, que s'ajunten als que arriben de Barcelona.

La feina que porta feta l'exèrcit aquest és avui ja considerable. Cal, a més, tenir en compte que l'Oficina del Treball Voluntari funciona exclusivament a base de donatius i amb algunes partides consignades en pressupostos sobrants d'alguns Departaments. Tots els inscrits treballen desinteressadament. Des del primer dia, hom té mobilitzats incondicionalment tots els tècnics de Catalunya. Darrerament, aquests han executat uns plànols de Refugis antiaeris, que els Directors del Treball Voluntari es proposen construir en les zones urbanes on radiquen les indústries de guerra.

No acaba ací l'abast de l'organització del Treball Voluntari. Es aquesta una obra concebuda amb un esperit molt

més ampli, molt més humà. En una conversa ràpida, Rossend Cabré, que porta la iniciativa d'aquestes tasques, ens ha dit:

— Anem a organitzar el Treball Voluntari a les fàbriques. Actualment, molts obrers realitzen ja una jornada més llarga i sense retribució a benefici de la guerra. Però això es fa d'una manera arbitrària, deslligada... La Conselleria de Treball, per mitjà de la nostra organització, donarà forma a aquest desig de gran nombre d'obers catalans que, finalitzada la jornada ordinària de treball, volen continuar produint per al Govern. Cal estimular aquest esperit, cal que les indústries catalanes rendixin molt més, cal propagar els mètodes stajanovistes... D'aquesta manera, el Govern de Catalunya, podrà disposar d'una producció abundantíssima i a bon preu, que li permetrà fer front a la guerra que mena contra els enemics del proletariat...

A la Conselleria de Treball i Obres Públiques hi ha un equip d'homes joves i apassionats. Miquel Valdés, el Conseller, és tot un caràcter, i a una visió política dreturera hi uneix singulars qualitats de promotor. S'ha voltat d'un estat major preparat, responsable.

L'organització del Treball Voluntari els honora a ells i honora la classe obrera catalana que els ha delegat en els organismes rectors de la Revolució.

Una obra de fortificació a prop del mar

Resum demostratiu de l'estalvi obtingut en l'organització del Treball Voluntari

Despeses originades durant 10 setmanes de Treball Voluntari

Despeses generals: 57,628 ptes.
(tècnics, caps de brigada, etc.)

Hauria costat: 560,000 pessetes

Les Despeses i el transport han estat calculats a base de les tarifes que regien el 19 de juliol

Transports: 26,016'60 ptes.
(trens, camions, etc.)

Hauria costat: 46,803'40 pessetes

Hauria costat 606,803'40 ptes.

Ha costat 83,644'60 »

DIFERÈNCIA: 523,158'80 ptes.

ASPECTES DEL CINEMA SOVIETIC

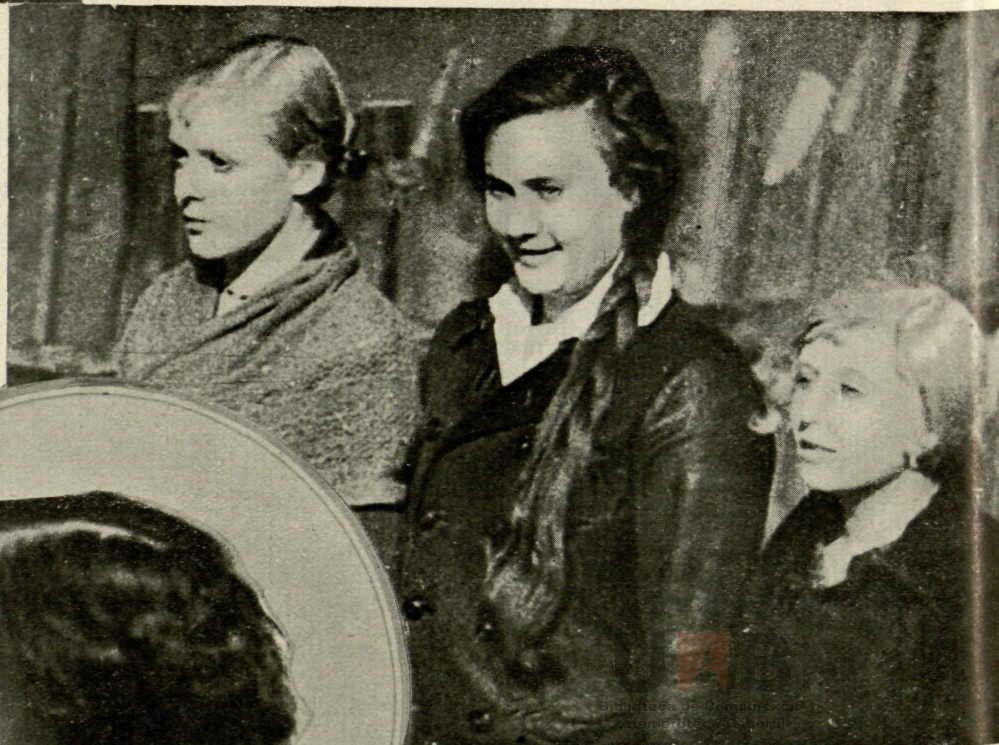
● Les tres amigues ●

NOMÉS dos països, Nord-Amèrica i la U. R. S. S., han vist clar que el cinema és una propaganda de primer ordre i que la imatge és molt més eficaç que la lletra impresa. ● Com que tenen consciència que la causa que defensen —l'imperialisme, el conformisme burgès

— és contrària a la justícia, a l'equitat, els productors americans no s'atreveixen a fer-ne una propaganda descarada. ● Amb una gran malícia, dissimulen les intencions deliberades i profundes de llurs films. Saben daurar-nos la píndola amb una astúcia inimitable. Saben presentar sota unes aparences amables les coses més profundament tendencioses. Propaganda molt fina, molt subtil, i per tant, molt eficaç i perillosa. ● Com que té consciència que la

● El circ ●

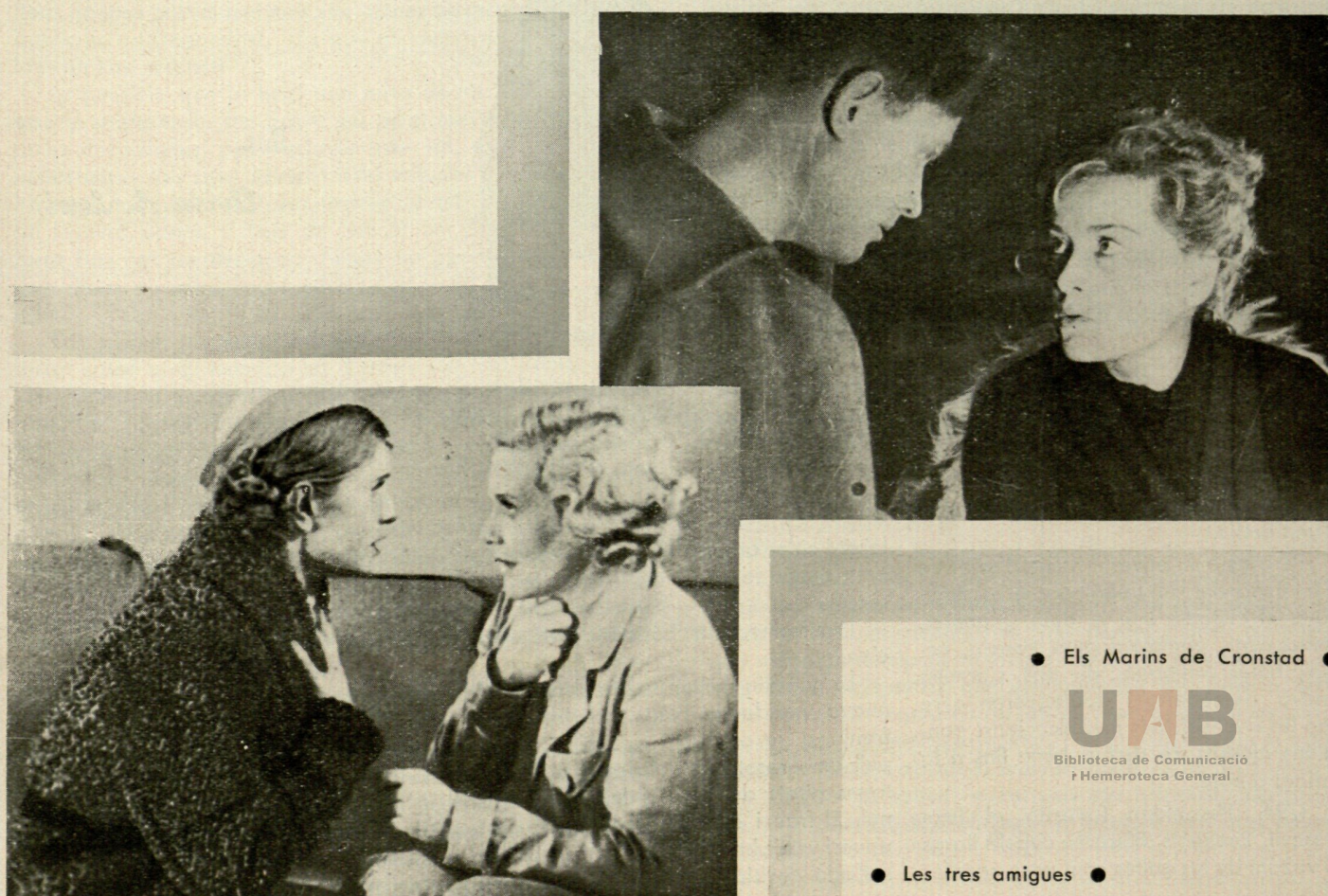

● Les tres amigues ●

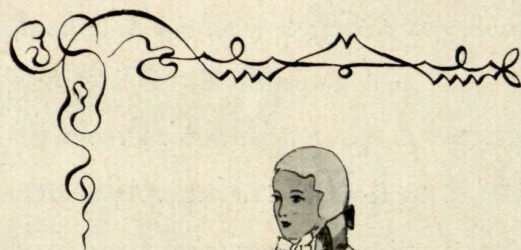

causa que defensa és justa, que és la bona, el cinema soviètic no vacil·la a fer-ne una propaganda franca i sense careta. Tothom recorda els primers films soviètics, bellíssims, cinematogràficament parlant, i obertament revolucionaris. *La línia general*, *Octubre*, *El creuer Potemkin*, *La terra...* Com digué J. Palau en el seu llibre admirable, aquell cinema era una confessió vibrant. La confessió d'un poble. Aquell cinema era primer evocació del món pre-revolucionari, d'allò que calgué destruir, després exaltació del gest revolucionari, exaltació que constituí l'element èpic més significatiu del món modern, i per fi, plas-mació amb la màxima eloqüència de la gran tasca constructiva i renovadora en realització. ● Darrerament, però, com que la causa del poble està ja consolidada, el cinema soviètic ha trencat més d'una vegada amb les seves habituds de propaganda, i ha tractat una història per ella mateixa. Sense renunciar mai, és clar, a la inquietud revolucionària. Recent-ment, al Coliseum, hem vist alguns films soviètics que rompen amb la tradició. *La pàtria et crida*, per exemple. Si la part documental d'aquest film és encara important, no té per objecte instruir sinó solament mostrar. Aquesta part, en efecte, és un reportatge impressionant de la puixança de la gloriosa aviació russa. Però el que compta és la història de Novirov, heroic aviador, tot audàcia i voluntat, que ha emocionat tots els que han vist el film. ● *Les tres amigues* és una pel·lícula d'argument també, que ens presenta tres noies que creixen i sofreixen al compàs de la marxa dramàtica del poble rus vers el progrés i la llibertat. Obra més psicològica que d'acció, en aquest film la gesta revolucionària és una simple tela de fons del turment interior de les tres noietes..... Quant a *El circ*, que ha estat presentat en sessió privada, és una història més aviat melodramàtica, que comporta una vigorosa condemna del racisme, i en la qual l'anèc-dota és més important que la tendència. ● Tot el que perd en intencions proselitistes, el cinema soviètic actual ho guanya en humanitat, i marxa decididament vers una esplendorosa normalitat. ●

Trailer.

L'UNIFORME I ELS SANS CULOTTE

Per bé que en parlar de la nostra època li apliquem l'adjectiu de dinàmica, aquest no el podem fer extensiu fins al mot *moda*, puix que, aquesta, evoluciona lentament: sobretot en allò que fa referència a la moda masculina. Pocs canvis podem assenyalat de la gran guerra ençà. L'home civil vesteix una mena d'uniforme monòton, de color indeterminat, i d'una línia sempre igual. Ben al contrari del temps dels *sans-culotte* i de les èpoques *pre* i *post* revolucionàries.

Llavors, la fantasia dels colors, dels teixits i de tota mena d'ornaments eren factors inherents al vestuari masculí, del qual únicament va poder-ne fer minvar el luxe la Revolució del 1789.

Allò que ràpidament modificaren els *sans-culotte*, van ésser capells i pentinats: els primers es convertiren en uns casquets senzills guarnits d'un rosetó. Eren de color vermell símbol de llibertat i en deien *la patriota*.

L'abric, hopalanda o redingot, era gris o marró, amb un ribet de peluix vermell. Els pantalons eren llargs. Però heus ací que els membres de la Convenció, àdhuc Marat, no duïen casquets vermells i prescindien de la corbata.

El color verd, símbol d'esperança, també plaia als revolucionaris. El vestit, en allò que afecta forma i colors, canviava segons si havien d'usar-lo simples ciutadans, membres de comitès o polítics.

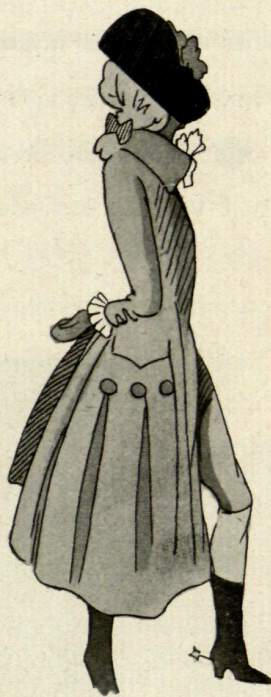
I si bé els *sans-culotte* es feien remarcar per llur deixadesa en el vestir, la majoria, un cop passat el primer període revolucionari, s'esforçà a conservar la tradicional elegància. Sense perruques, els pentinats adquiriren senzillesa. Els anomenats a *la ingènua* eren: cabells llargs amb un cargol al capdavant; però els elegants, motejats «Els Incrèduls», adoptaren els pentinats «Brutus» i «Titus» que hom completava amb una anella d'or penjant d'una orelleta.

Però això sí, el vestit havia d'ésser un fidel exponent del treball a què es dedicava el ciutadà que el duia. Jaquetes, abrics curts, pantalons amb traveta, capell, botes tombades de dalt. L'armilla anava descoberta i aparegueren altre cop les sivelles. Més modificacions: pantalons ajustats de dalt a baix: fins a la sabata o bota.

1794: Thermidor fomentà el luxe masculí. Pentinats diferents: cabells llargs al voltant de les galtes com unes «orelles

de perdiguer.» Les corbates, altes, de color verd. Reaparegueren els bastons, i, també, els brodats d'or i argent. Es creà el pentinat *a la triomfal*.

El vestit dels *sans-culotte*, vers el 1790, era de color violeta, coll blau cel i botons de pèl de cabra. Al capell, el rosetó de sempre. I una sivella petita, la *frisure*, que tenia la forma d'unes ales de colom. Corbata i punys eren de punta prisada. L'armilla de casimir taronja, galonada de cinta violeta, pantalons d'igual

Per

Elvira A. Lewi

teixit i color ornats de cintes. Les sabates eren guarnides de cinta negra formant rosetó.

L'uniforme, per bé que sever, era elegant.

La guàrdia militar nacional del 1789, anava vestida de blau, pantalons amb franja a la costura i gira blanca. Capell amb rosetó. Els abrics amb els extrems girats del revés i la cinta nacional. El frac i els botons, vermells. Sota aquest vestit, hom duia una armilla blanca ratllada de blau. Els pantalons de seda

color verd poma. Damunt de tot això, el redingot.

Durant el 1797, el vestit militar consistia en l'abric i esclavina. El coll negre, com a senyal del reconeixement dels realistes, va desaparèixer després del cop d'Estat del 18 Fructidor (4 Setembre 1797). El vestit de sota, ratllat de blanc i blau.

Si en alguna altra època l'uniforme militar i el vestit masculí havien estat més ostentosos, no van superar pas aquesta, com a elegant i característica

ANEM AL TEATRE

Teatre català, Teatre revolucionari, Teatre popular

per Domènec Guansé

¿Qui té raó: aquells que es meravellen que els teatres barcelonins funcionin amb tanta regularitat, o aquells que se sorprenen que la revolució no hagi entrat en els nostres escenaris per renovar-los totalment?

Cert que no han mancat alguns intents renovadors, cert que no ha mancat, sobretot, la voluntat de renovar-lo. Però el balanç fins en aquests moments és ben magre. ¿Recordarem, en tot cas, les dues provatures de teatre que hom anomenà de masses a l'Olimpia?.. En una de les obres — la de Romain Rolland — hi havia, si més no, una alenada forta, un sentit de la grandesa. La mateixa interpretació no era desproveïda de mèrit. Com a conjunt, sobretot, resultava força remarcable. Però poques provatures més són dignes de record. ¿Es que el públic no va respondre?.. ¿Es que els autors castellans i catalans no han respost?

Es possible que hi hagi una mica de tot. Sabem, això sí, que la preferència del públic ha estat per les revistes amb noies despullades, pels vodevils més vils, per les sarsueles vuitcentistes. Les cues davant de les taquilles d'aquests teatres ha estat, fins en dia de feina, impressionant. El gust del públic ha resultat, doncs, si hem de judicar per aquests signes externs, ben poc revolucionari. Ningú no podrà negar tampoc que hom no hagi tingut encert comercial a servir aquest gust.

Ens podem preguntar, això sí, si el criteri comercial és el millor criteri en el teatre, si ha d'ésser, sobretot, l'únic criteri. Un empresari no podia evidentment prescindir-ne. Havia de pagar el lloguer del teatre. Havia de pagar els impostos. Havia de pagar el sou de les *vedettes* que carregaven d'una manera excessiva la nòmina. I tot això havia de sortir de les taquilles. No direm, però, que suprimides aquestes partides, pugui prescindir-se del criteri comercial. No. Equivaldria a fer teatre davant d'una sala buida. El millor marc, el més estimul·lant per als actors i fins per al mateix públic, és una sala ben plena. Si no és possible, doncs, de prescindir del criteri comercial, la supressió de les esmentades partides, pot fer-lo més elàstic. Si volem fer un teatre que valgui la pena, ens haurem d'avesar a no pensar en el teatre com en un negoci. En tots els grans països, tant si són burgesos com si són socialistes, el teatre costa diners. Podran lucrar-s'hi els intermediaris. Podran guanyar-hi diners els autors i els actors. Però en els pressupostos de cultura hi figura com una partida més important cada dia. El teatre, com totes les arts, és una cosa cara. Sobretot si vol tenir realment categoria d'art.

I consti que en parlar així no pensem en un teatre de mi-

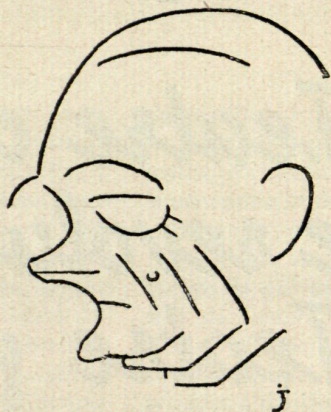
nories. Aquests dies s'ha parlat molt de l'art per al poble, i de l'art del poble, i de la cultura popular. Han estat dites algunes coses assenyades, però la majoria no han estat sinó pura demagògia. Si socia itzem el país, és evident que les classes desapareixeran. Aleshores tothom es poble, naturalment. I en aquest sentit, és clar, tot l'art ha de fer-se per al poble, a favor del poble, en defensa del poble. Però hi haurà sempre unes zones més cultivades que altres. Podrem, o millor dit, haurem de fer una poesia, una novel·la, una crítica i una mena d'assaig diferent segons el públic al qual ens dirigirem. De la mateixa manera que hauran de fer-se obres de divulgació científica i manuals de diversos graus, alhora que obres dirigides als iniciats, als professionals i als especialistes. Però el teatre és una altra cosa. El gran teatre sempre ha estat popular. Fer-se escoltar de savis i de necis ha estat no solament la prerrogativa del geni, ans de gairebé tots els escriptors autènticament ben dotats per al teatre.

Ara bé, en el teatre produït aquests darrers anys a Catalunya, si fem excepció d'algunes obres d'autors més aviat ja veterans, esdevé un fet paradoxal: i és que els uns escriuen amb unes exasperades preocupacions literàries, exclusivament literàries, i fan unes obres sense relleu escènic, sense plasticitat i sense alè, en les quals la intervenció de l'actor sobra, i els altres unes obres gruixudes, d'una certa embranzida, però sense literatura i sense art. El primer és un teatre, no pas per a savis, sinó per a ningú. El segon és un teatre fet per necis i dirigit als necis. Enguany, com els altres anys, és el teatre dels necis el que ha tingut més sort, més acollida. Podem dir així que canvien els règims, que passa la ventada de les revolucions, però que en la nostra escena l'autor neci s'hi manté com a ídol únic i incommovible. Fins si canvia de nom, no canvia d'essència.

Una lliçó força interessant ens ofereix, altrament, l'actual teatre. El teatre burgès, tan castellà com català, semblava agnitzar per manca de llibertat. Semblava que una moral mesquina impedís de plantejar-hi i de desenrotllar-hi els temes més vitals. La revolució ha vingut a alliberar els autors de les limitacions i prejudicis que estergien llur art. Però a certs autors aquesta llibertat els ha représ. Hem pogut veure així a l'escena algunes petites insanitats. I és que la llibertat és fràgil i delicada. Cal no tractar-la barroerament. Hi ha disciplines — i els clàssics ho saben — excel·lents per a l'artista: disciplines que, en constrenyir-lo, l'obliguen a produir amb més beutat. Potser cal tenir-ho present. Potser cal tenir present que, per a ésser fort i sincer, no n'hi ha pas prou amb descordar-se.

Enric Borràs,

un actor que comença

Enric Borràs és de l'època en què els grans actors tenien afició a l'ofici. Això, dit així de cop i volta, pot semblar una barbaritat. No obstant, n'hi ha prou en haver entrat en uns quants escenaris i haver sentit com la majoria d'actors parlen de tot—de política, del temps, de futbol—menys de teatre, per a adonar-se de l'afició profunda que Borràs sent per l'ofici.

Ell no parlaria mai d'altra cosa que de comèdies:

—No fos—diu—que sempre he de parlar de mí...

Perquè, naturalment, en un home de la vida llarga i intensa del nostre actor, totes les seves converses comencen:

—Una vegada em vaig trobar...

Egotria? No, de cap manera. La vida vista a través d'un gran temperament d'artista, a través d'una sensibilitat de comediant.

I per la conversa d'Enric Borràs desfilen les societats catalana i espanyola de darrers de segle XIX i de principis del XX. Tot un món suggestiu de literats, de periodistes, de polítics, de metges, d'aristòcrates...

Tots vistos d'una manera teatral com correspon a la visió d'un home de teatre. Vistos en forma dramàtica, amb llurs defectes i llurs paraules.

Borràs, evocant aquest món és feliç. Quan no pot estar en escena, parla de l'escena i dels escenaris. És l'únic actor peninsular que parla dels problemes «tècnics» de l'actor. I en parla intel·ligentment i amb una gran amenitat proporcionada per la llarga experiència.

Ara, quan Piscator va ésser a Barcelona, va parlar una bella estona amb Enric Borràs. Després, confessava als seus acompanyants que el nostre actor li havia fet una gran impressió. I és que Borràs parla del teatre amb una flama espiritual autèntica.

Això el fa ésser el més jove dels nostres actors. Treballa sempre amb un entusiasme que no decau. L'actual règim dels teatres barcelonins desanima molts dels nostres artistes, que creuen no veure recompensada llur categoria.

Borràs no és d'aquests. No tingueu por que de la seva boca en surti una queixa, un plany... En té prou de poder fer comèdia.

—Quan no estic en escena—diu—m'ensopeixo...

I, altres vegades, afirma:

—Es ara quan començo a adonar-me de com és difícil fer comèdia. Cada dia, procuro aprendre'n una mica....

A.

NOU CONCEPTE DE LA PUBLICITAT

Són molts els qui, en parlar-los de tècnica publicitària, somriuen, fent el viu. Per a ells, qualsevol és bo per a fer anuncis. Estan convençuts que tot això de la psicologia aplicada a la propaganda és una invenció de quatre pedants, desitjosos de crear-se una ciència per a ús propi.

No obstant, de mica en mica, a tot el món s'ha anat imposant un tipus que abans es desconeixia: el del tècnic publicitari. Acostuma a ésser un home amable, dinàmic, optimista, especialista en pintar perspectives de color rosa, taumaturg creador de negocis florents, ressuscitador a vegades d'empreses comercials en fallida. A tots els països, el tècnic publicitari té reconeguda jerarquia social.

A Catalunya, la ciència publicitària es troba encara en estat incipient. El senyor Esteve no acostumava a prendre's seriosament l'especialista en propaganda. A totes les suggerències d'aquest, hi oposava l'experiència. «Fa cinquanta anys que ho faig així, i no tinc perquè variar».

El senyor Esteve ignorava, però, que el creador de publicitat no treballa sinó damunt l'experiència. Ell s'apropia l'experiència dels altres, la diagnostica, l'examina i n'exhaureix tots els aspectes. Allò que per als altres no és sinó un costum, una rutina, per a ell és quelcom perfectament explicat. Per això, el tècnic publicitari no camina a les palpentes. Salva els esculls en els quals topen els profans. A mans d'ell, una campanya de propaganda difícilment naufragarà en la indiferència, que és el mar on sovint naufraguen les propagandes menades sense brúixola ni timó.

Potser en la transformació social que viu Catalunya desapareixerà el senyor Esteve. En canvi, segurament triomfarà el tècnic publicitari. Cada dia es fa més cas dels tècnics. Estem al llindar de llur època daurada. L'anunci també, d'ara en endavant, serà confiat als tècnics.

Per a desvetllar aquest esperit, per a crear una generació preparada per a les necessitats de la naixent ornització comercial, és perquè el Sindicat d'Agents i Tècnics de Publicitat obre unes classes de perfeccionament professional. Les obre amb un esperit ampli i moderníssim. Tant, que les seves lliçons no solament aprofitaran als especialistes, sinó que àdhuc poden interessar a persones que es lliuren a altres activitats socials.

Per això, en el quadre de professors d'aquests cursos, al costat d'autoritats publicitàries com Prat Gaballí, Pere Català, Joan Avbeyzon, Domènec Gilart, professaran també polítics com Antoni Rovira i Virgili, artistes com Xirinius i Garcia Falgàs, literats com Carles Sindreu, impressors com Víctor Oliva i Perez Soriano.

La publicitat és la ciència del nostre temps. Dintre d'ella s'engloben tots els coneixements. El tècnic publicitari ha de saber de tot: des del dibuix a la història de l'economia; des de la psicologia de les multituds a la tècnica de les arts gràfiques.

Per això, uns cursets com els que ha organitzat el Sindicat d'Agents i Tècnics de Publicitat surten del marc d'un episodi professional per a ésser un esdeveniment cultural en tota l'amplitud d'aquesta paraula.

UN EXEMPLE

A la nit, els treballadors de l'Empresa Vilardell assisteixen a les classes de la seva Escola.

Els obrers de l'Empresa Vilardell s'han fet una Escola

Les exigències de la guerra i els problemes de renovació, que d'ençà del 19 de juliol vénen ocupant-nos, han fet que tots plegats hàgim negligit una mica la vida cultural de casa nostra, malgrat de l'interès constant dels Consellers de Cultura de la Generalitat i del Municipi. No són aquestes paraules de censura. Ans bé, som els primers de reconèixer que avui totes les nostres activitats han d'anar adreçades a vèncer el feixisme internacional. Però tampoc podem oblidar que al marge d'aquelles divulgacions i d'aquella ampliació de coneixements que en podríem dir bèl·lics, hi ha tota la població infantil de casa nostra a la qual tenim l'obligació de convertir en homes aptes per al conreu de tota mena d'activitats. Els fruits més saborosos de la nostra Revolució, han d'ésser per a ells, i el més gran servei que els infants puguin prestar a la causa que defensem, és la de capacitar-se per a demà, per a quan hagin de dirigir la societat nova que nosaltres els haurem deixat en embrió.

Aquesta idea, és precis que totes les organitzacions i tots els partits polítics la facin seva, perquè per molt que ens dolgui confessar-ho, la tasca extraordinària que en aquest sentit han dut a terme el C.E.N.U., la Generalitat de Catalunya i el Municipi de Barcelona, s'ha vist, i es veu encara tot sovint, obstaculitzada lamentablement per interessos i actuacions mesquines, que si més no, revelen la inconsciència d'alguns nuclis.

No tot poden fer-ho la Generalitat de Catalunya i el Municipi de Barcelona, i molt menys ara, que hi ha tants Comitès i tants edificis incautats amb l'única finalitat de posar-hi un rètol al balcó, i que prestarien excel·lents serveis si haguessin estat convertits en Escoles.

És per això que avui ens proposem parlar d'una de les activitats portades a terme pel Consell Obrer de l'Empresa Socialitzada Anònima Vilardell, que desitjaríem que fos un exemple per als altres Consells d'Empresa.

En incautar-se els treballadors de l'Empresa Comercial i de la casa que aquella posseïa, varen trobar-se amb un pis magnífic, ocupat per un dels ex-propietaris, i en contacte amb el C.E.N.U., el Consell d'Empresa de la casa, va emprendre la construcció d'unes escoles per

als fills dels treballadors, que sense caure en exageracions, podem situar entre les millors que posseïm i que han estat visitades per totes les delegacions estrangeres que han vingut a casa nostra. En l'actualitat són 50 els infants que diàriament assisteixen a les classes, atesos per una competent professora nomenada pel C.E.N.U. Situada magníficament aquestes escoles, els infants que hi assisteixen gaudeixen d'un ampli pati d'esbarjo i d'una vista panoràmica excel·lent.

Però a aquestes escoles se'ls ha donat encara una major utilitat, organitzant classes de nit per als treballadors de l'Empresa, a les quals assisteixen més de 100 alumnes. Es donen classes de Francès, Anglès, cursets de Català, Càlcul mercantil i Teneduria de Llibres, i el Consell d'Empresa aspira a donar-hi cursets de divulgació de diversos estudis.

Aquesta tasca, de la més gran importància i que ha de mereixer les nostres simpaties, és la que oferim com a exemple a tots els Consells d'Empresa i a tots els Comitès de Control.

Si aquest exemple fos seguit, l'esdevenidor cultural de la nostra terra estaria assegurat.

Els fills dels treballadors de l'Empresa Vilardell disposen d'una Escola bellament acollidora.

REDREÇ

D'UN SOLDAT

7-juliol

Per C. A. JORDANA

Quan la tropa, en columna de passeig, embocà la Diagonal, Germinal encara no s'havia pogut deseixir de la impressió que es trobava en un somni—un somni amb un paisatge tacat per la penombra i el silenci expectant que anuncien l'albada; un somni feixuc, que tenia per presències de malson la figura sarcàstica del capità Lòpez Mellado, l'agitació grossera del sergent Ramírez i els grunys d'Engracio—onyo, onyo!—acompanyats d'una tornada irritant: «*Quiero matar a alguien!* Onyo! Vull matar algú!»

La dita era acompanyada d'una llússor pueril i cruel als ulls entaforats sota les celles espesses, d'una estreta amorosa al fusell amb les mans enormes, i sobretot d'una bravada alcohòlica que transportava Germinal una mica enrera en el temps, cosa d'una hora abans, i li feia veure Engracio eixarrancat, amb el cap enrera, amorrat a l'ampolla de conyac que sostenia en la mà dreta. Llavors Ramírez, sempre tan explosiu amb els soldats, s'havia passejat per la companyia alcohol en mà, tot obsequiós, gairebé servil, picant l'esquena i dient *muchacho!*

La tropa avançava sota casc, lligada pel corretjam, tota feixuga de l'equip i del silenci violat pel trepig vacil·lant. Germinal reconeixia les fites conegudes del trajecte: el palau, les estàtues, el cabaret campestre i, a l'altra banda, l'ampla vista lliure presidida per Montjuïc. Però l'angoixa el feia sentir-se en un altre món: el casc el premia avall, l'ofegava, cartutxos i fusell l'estiraven com si el volguessin submergir... De fet, com per posar-se d'acord amb l'estat del seu esperit, el seu entorn prenia tonali-

tats submarines: la llum del dia naixent tenia de rosa unes quantes filagarses de núvols i el blau del cel apuntava amb lluïssors nacrades; la vegetació que voreja el passeig s'afuava en tiges primes, estenent verdors com a dits, talment com plantes submarines que vacil·len en llur medi dens.

Ramírez passà endavant. Germinal el seguí amb la vista. El sergent s'aturà a parlar amb el capità. Quan Germinal arribà a llur altura, li semblà que Lòpez Mellado es desviava de la conversa per llançar cap a ell una de les seves mirades malèvols. Lleument estràbic, us podia estar mirant sense que us n'adonéssiu, i quan us n'adonàveu era amb una anguniosa sensació de llefisc. Germinal no havia definit mai el seu malestar en aquests casos; però el seu impuls era de rentar-se, de treure's la roba i submergir-se en una aigua ben clara... Sí, llefiscós... llefiscós i enèrgic, perquè la seva veu feia la llei, alçava el to, ordenava el silenci, en aquelles darreres discussions de la cambra de banderes; i qui, sinó ell, havia arengat la tropa i la duia al carrer a «salvar la República»?

Germinal se sentia les cames febles de l'engany, i entorn seu, darrera i davant seu, veia la feixugor de l'engany a les cares ferrenyes, estranyament tivades d'angoixa, dels seus companys... Només algun front estret somreïa estúpidament, com Engracio, que deia: «*Hoy voy a matar a alguien.* Onyo! Avui mataré algú.» Germinal mirava entorn seu com si cerqués una fugida. Llegí els anuncis que es dreçaven a la banda de mar, contemplà la fàbrica de rajoles que la llum ja pintava vermellosament a la banda de dalt; resseguí la carena, ja tota emmelada per la claror

del dia, del cinyell de muntanyes que encercla la ciutat. Tot tan ample a la vista, tot tan clos per al seu esperit.

Germinal sabia prou bé quina mena de República els duïen a salvar. Podia dubtar-ne cap bon català? Podia dubtar-ne cap bon treballador? *No dejés títore con cabeza.* No deixeu cap titella amb el cap sencer. Titelles! Què més titella que ell? Apuntant a compàs, disparant a compàs d'una veu odiosa! Tota la companyia, tot el batalló era lligat encara per l'habitut de l'obediència. Per a això, si no per a enganyar-los, havia servit l'engany: per a salvar la continuïtat de l'obediència! «Avui mataré algú, onyo!»—deia Engracio. Matar és fàcil. «Té!»—pensava Germinal—. Només caldria... El fusell és carregat. Un, dos, tres temps, i apunto. I després... Germinal mirava al lluny el clatell de Ramírez amb una certa amor, però continuava arrossegant-se sota el casc, amb el fusell a l'espatlla.

De sobte les dues línies dobles, irregulars, de soldats, a banda i banda del passeig, vacil·laren. Moltes cares s'ompliren de la vaguetat duta per l'atenció de les orelles. Eren trets, allò? Havien estat trets? Indubtablement, unes quantes detonacions, amb la sequedat endolcida per la distància, havien ressonat a l'interior de la ciutat. «A formar, a formar! Formeu, formeu!» Les veus de comandament mostraven l'ansia de lligar allò que la inquietud ja atacava. «De frente, mar...!» L'ordre, transmesa pels oficials, fou retransmesa pels sergents, i la columna de quatre es posà en marxa. A dreta i esquerra, els oficials llançaven mirades inquietes: a cada tronc, a cada paret descobrien un aire hostil. Després, tranquil·litzats pel silenci, reprenien l'urc professional.

En els soldats, la inquietud prenia una forma més punyent. En algun rostre girat vers ell, Germinal descobria una petició d'auxili que li augmentava la terrible angúnia. Però aquesta el distreia de les d'altri prenent forma en els seus pensaments a través de les coses foranes. Així el trepig compassat prenia cos de paraules: un, dos, tres, quatre! «*Hijos míos!* Fills meus!»—havia dit el coronel—. I en repetir aquella expressió en català, Germinal veia quelcom de ben estrany a tot ambient casernari. Veia un rostre petit, arrugat, ple de tanta dolçor que era una meravella com hi podia cabre, com podia encabir-se entre la pell de les arrugues; i sentia la suavitat d'un acaronament ple d'assossec. Un, dos, tres, quatre! «*Esos explotadores!* Aquests que volen explotar-vos...», havia dit López Mellado, el capità. Però Germinal—marcant el pas, un, dos!—ja donava a aquells mots tot un altre sentit; es trobava de sobte lluny de tot uniforme: rostres amics; mans, rudes mans que encaixen; començ del repòs on se sent encara el cansament de la feina acompanyada... Dintre l'autòmat encorretjat vivia el record de les discussions sindicals on es destriaven els estaments, i els enemics es perfilaven. Marbre rodó, fum de cigar—una paraula forta: company!—un crit de guerra: a la vaga!...

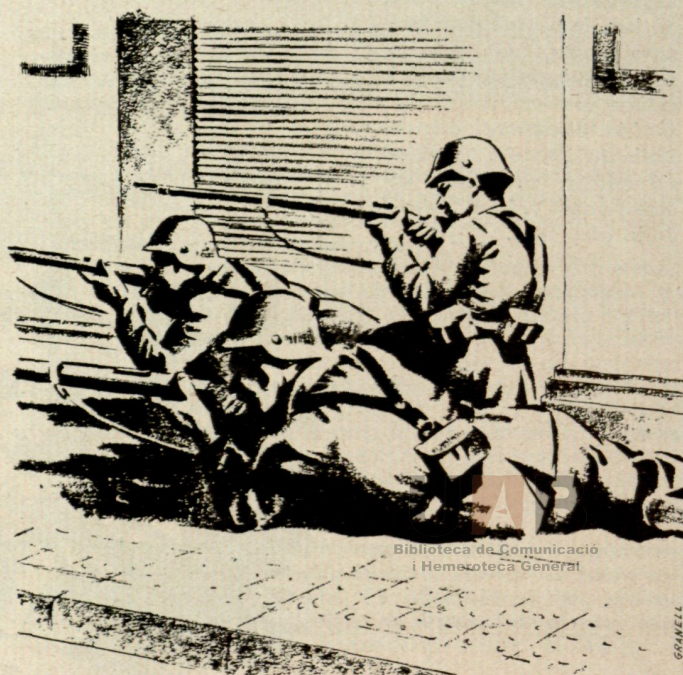
Una dita més forta, un petit sotrac en la llisor del pas portaren Germinal de sobte al lloc on es trobava. Sota els seus peus lliscava la blancor del passeig, un tros encimentat que uns quants companys anomenaven la Sibèria. Més enllà hi havia el bell pinar que sobreixia d'una finca veïna. Aquells pins i llur flaïre voltaren Germinal d'un setge de sensacions doloroses de tan vives: pins escabellats, remor de mar, i el palp d'un si palpitadís, i la flaïre d'uns cabells de noia.

Aquest cop ell mateix s'arrencà del record. No calia evadir-se. Oh, qui pogués fugir! Però no era pas fugir el que calia. El seu lloc era allí, però allí—d'una altra manera. Més alerta a la realitat que el voltava, Germinal s'adonà de sobte que el volum del trepig havia minvat. Una part de la tropa derivava avall per un ample carrer, mentre ells continuaven dret endavant cap al Passeig de Gràcia. Cases altes, petits palaus ja flanquejaven completament la Diagonal al lloc on eren. «Al...to.» Petita conferència d'oficials. Petites ratxes de trets se sentien, sens dubte, espaiadament, cap a Sants, cap a Gràcia... Els soldats avançarien vorejant el passeig, l'arma engaltada, a punt de disparar. Però la precaució semblava encara inútil: les façanes tenien un aire d'innocència ensonyada, persianacloses, tot just alguna fent l'ullet.

Oficials i soldats vacil·laven encara al mig del passeig, al caire d'una decisió, quan ressonaren unes quantes detonacions properes, violentes, misteriosament sortides del no-res. Germinal s'adonà d'un gruny a l'orella: «Onyo, onyo, onyo,» i ensem amb una feixugor sobtada a l'espatlla que l'irrità profundament. Es girà a desempallegar-se d'aquell pes, i Engracio caigué a terra d'esquena i hi romangué amb els braços en creu, una cama arronçada, amb una llússor vidriosa als ulls que llucava per entre les parpelles mig closes. Germinal s'adonà llavors que estava sol. Soldats i oficials s'havien arrambat a les cases i d'allí disparaven esbojarradament. Només Ramírez s'havia quedat al mig de la calçada i gesticulava envers ell mentre la seva boca vomitava renecs.

Quan Germinal va tornar a adonar-se d'on era, es va trobar estirat a terra, arrambat a un dels pilars que protegien una mena de recer que quedava entre la vorera i un apaiador reculat. A la seva dreta, Ramírez i un caporal muntaven nerviosament una metralladora a la cantonada del carrer. A l'esquerra, dins el recer, diversos soldats, ajaguts com ell, disparaven seguit sota les ordres d'un oficial que els vigilava amb la pistola a la mà. Més enllà, fora del recer, se sentia un espetec de vidres: López Mellado feia obrir porteries per apostar-hi els seus soldats.

Germinal, estirat, tenia l'arma a punt, però no disparava, no volia disparar. Un mal de cap refinat li cenyia el front dolorosament. Eixordat per les detonacions que espetegaven al recer, se sentia obligat a escoltar els sons de guerra com si fos deure seu de destriar-ne les tonalitats. Així la seva atenció distingia, entre la veu dels màusers, un crit de comandament de López

Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

Mellado, un renec de Ramírez acabant de muntar la metralladora sobre els seus peus; després un nou element, una nova veu imperiosa penetrava l'espetic de les armes. Quan aquestes, cansats els soldats de disparar, van fer una pausa, la veu imperiosa dominà el camp del silenci. Sobre mateix de Germinal, a l'entresol de la casa, que devia tenir els balcons oberts, un altaveu llançava el raig potent de paraules originades al lluny: «Són dissoltes les unitats de l'exèrcit... Són llicenciades les forces de l'exèrcit...» La dita burocràtica, la frase feta de la fi, els noms prou coneguts signant el decret. I altre cop l'avís de llibertat: «Són dissoltes les unitats de l'exèrcit... Són llicenciades les forces de l'exèrcit...»

Lladraven els màusers. Germinal girà el cap vivament i veié al seu pilar, a dos pams del seu cap, la marca de l'impacte. Però ell no dispararia. La veu imperiosa sorgia, esllavissant-se per entre els trets, convincent, captivadora. Germinal sentia darrera seu la tensió del moment. Sabia prou bé el desig dels soldats, les temors rancunioses dels altres. La metralladora cosia l'aire insistentment, però no ofegava l'alta veu radiada. Un soldat digué: «Sents!», i Ramírez es posà a renegar, altre cop enfollit. Germinal se sentí el braç trepitjat i tot d'una veié el sergent al carrer, de cara a la casa, amb una pistola a cada mà, congestionat, cridant i disparant, fins que caigué bocaterros, ferit a l'esquena. Els seus braços feren encara una contracció com si volguessin arrossegar el cos ferit. Però tot s'afluixà de sobte i quedà immòbil...

Hi hagué una pausa. L'altaveu havia emmudit. La metralladora havia callat. Punxes de laments travessaven aquella quietud. Girant l'esguard, Germinal veié tres soldats arribats a la paret, sense casc, espitregats, pàl·lids com morts, l'un d'ells amb la boca plena de bava sangosa. Rosas, un dels tinents, recerat rera un dels pilars, groc com la cera, s'esforçava a lligar-se un mocador al braç ferit. El tinent mirà Germinal amb ulls llagrimosos i digué, com un plany: «Per què no dispares?»

Germinal tornà a mirar davant seu. Si havia de disparar, dispararia arran de terra per no fer mal als bons companys que tan bé deturaven la facció. Però per què dispararia? O per què no dispararia contra els seus vers enemics? Engracio mort, Ramírez mort, Rosas ferit... Encara no era prou perquè es decidís?

Les bales no venien solament del davant, sinó de la dreta, com si s'anés establint un setge metòdic entorn d'ells; la metralladora de la cantonada era abandonada al mig del carrer. Una ratxada de dispers semblà que despertés un soroll curiós: potjar de poltre rabent, dringar de llaunes. D'un carrer de Gràcia sortí esperitat un carret de la llet i es perdé esbojarradament passeig amunt. Gairebé al mateix temps va sentir-se el ronc d'un motor i va passar un auto veloç, estesa al vent una bandera roja i negra. En passar per davant dels soldats, els paisans que l'omplien buidaren llurs pistoles, tot cridant: «Mori el Feix!»

Germinal sentí un impuls poderós de redreçar-se, però llavors el petit recer va omplir-se de presències hostils. Part de fora, la metralladora tornava a cosir l'aire amb la seva insistència mortífera, i entorn de Germinal el foc es feia disciplinat, ple de malèvola intenció. L'agressió militar, convertida en desesperada defensa, s'en-duria cenyint-se.

Sense moure's de la seva posició jacent, Germinal sabia prou bé qui el voltava: ajaçats vora d'ell hi havia tres o quatre soldats del tarannà d'Engracio, dels que flairen la sang i només volen matar algú; mantenint enlairada llur ferotgia, López Mellado feia espetegar la seva veu com un fuet. Sense moure el cap, que una força misteriosa li mantenia encastat a la culata del fusell, Germinal veia prou la figura erecta que, pistola en mà, comandava l'acció dels soldats.

—Apunteu allí, a l'entresol! Què fas tu? *Qué haces tú?*

Germinal se sentí al maluc la puntada de peu. I es quedà meravellat que la ira que l'omplia no l'obligués a escometre, a matar. Un cruel encís el tenia lligat. Alçà el canó, apuntà a l'entresol com els altres.

—*Vamos, fuego!* Foc!—digué López Mellado, amb veu fiblant.

Germinal hagué de fer un gran esforç per desviar l'arma cap avall abans de disparar. Descarregà el fusell contra el tronc d'una palmera, mentre els altres feien foc contra les persianes de l'entresol. Aquestes continuaren un moment enigmàticament entreobertes. Després sorgí una mà sacejadament, com de qui no pot dominar el gest, mà de ferit, i una de les persianes fou empesa enfora. Germinal tingué una visió ràpida d'una guerrera fosca.

—Guàrdies d'assalt—remugà un dels soldats.

—Apa nois! *Vamos, muchachos!*—atiava López Mellado.

Els soldats carregaven, disparaven, crivellaven les persianes de l'entresol. Germinal, marejat per les detonacions, amb el cap voltat d'un cinnyell de dolor, ple d'una intensa angouxa, feia com els altres els gestos maquinals: apuntava la pinta, empenyia els cartuxos dins el carregador, manejava la tanca, estirava el gallet. Però ell tirava contra la palmera, arran de terra, per no tocar ningú.

De dins del seu turment sentí de sobte en l'ambient hostil una hostilitat més marcada. Semblà com si la dolor del retrocés, que tenia a l'espatlla, se li corregués a la nuca i se li concentrés en un punt insistent, d'una agudeses de foc. Aquella incidència hostil l'encastava al fusell, l'amorrava a terra, esclau miserable. I un neguit urgent l'envali.

—El capità s'ha adonat del meu joc—va dir-se—. Em vigila. Abaixa la pistola. Apunta...

Amb un esforç violent s'arrencà de l'encís. Girà el cap, mirà enlaire. López Mellado apuntava vers el seu cap, se'l mirava amb una rialleta cruel, i la mirada estràbica feia més cruel la ironia.

La vida s'aturà en Germinal un instant. Però l'atur fou travesat per un vibrar de vespa. La crueltat irònica quedà quallada al rostre de l'oficial faciós. El braç li caigué. El cos romangué encara un moment dret, immòbil, mentre se li apagava la llum dels ulls i se li estirava la cara, abans de desplomar-se.

Germinal sentí sobre seu el pes de l'enemic vençut, un pes enorme. Però la mateixa enormitat del pes semblava tornar-li

la força: s'apaivagava el seu bleixar angouós, un gemec de joia li desencongí el pit. Era encara ajagut, humiliat a terra; però ja tot ell sentia la invasió de la força que l'empenyia a rebutjar aquell pes, que li donava la seguretat que es redreçaria tot d'una per llançar-se a la seva lluita i vèncer!

Un himne a l'amor romàntic

Entre les novetats que enguany ens oferiran encara els llenços barcelonins, cal destacar especialment el film Paramount «Peter Ibetson», titulat en castellà «Sueño de amor eterno». Ens diuen que aviat la veurem al Coliseum. Els seus intèrprets són Gary Cooper, Ann Harding, John Hallyday, Ida Lupino i dos artistes precoços que porten a terme una tasca realment excepcional: Virginia Weidler, la nova revelació infantil, i el ja conegut Dickie Moore.

«Sueño de amor eterno» és una pel·lícula distinta de totes les que s'han vist en molts anys, car és la senzilla expressió d'allò viu de la vida de l'amor. Només l'emoció de l'amor dicta el seu desenvolupament natural. Per això la cinta constitueix un estímul suau per a aquells que senten anhels espirituals.

No es cregui, però, que el film només interessarà un nucli limitat; les guspires espirituals, les aspiracions dels bells instints del sexe més o menys violentament, s'han manifestat en tots els éssers humans. Feliços els uns, decepcionats els altres, tots amaguen en llurs cors, com a joia impagable, records que a la llarga formen el tresor més gran i el millor dels consols. És per aquestes raons que «Sueño de amor eterno» no sols agradarà a tota classe de públic, de tota condició, de totes les edats, sinó que servirà perquè la gent senti noves esperances i es convenci que, fins i tot en les situacions més tristes, pot trobar-se la felicitat, si la fe en aquesta sap enlairar-se pel damunt de totes les mesquineses del món material que ens rodeja.

Difícilment hom trobaria un poema més dolç i més esperançador que el representat en aquest film. Ni l'absència, ni les reixes de la presó, poden ésser obstacle perquè aquells que decidiren estimar-se eternament deixin d'estar l'un al costat de l'altre, units els esperits, encara que separats els cossos, i perquè visquin en el món dels somnis la novel·la d'amor més bella i més romàntica que mai hagi existit.

«Sueño de amor eterno» és la demostració més contundent del que pot aconseguir el poder de l'esperit. És el cant més pur a l'idealitat. Mai no s'ha vist un exemple més delicat de comunió d'ànimes. Aquesta cinta — que ultrapassa els límits del romàntic per a arribar a la sublimitat del romanticisme — convencerà els més escèptics respecte al triomf de l'esperit damunt la matèria. Més enllà de la vida que toquem i que veiem, existeix una vida encara més intensa i pròdiga en sensacions. En el

món dels records, dels somnis i de la il·lusió no existeixen barreres ni xacres i els anhels de les ànimes s'acompleixen sempre en plena primavera de la joventut i de l'ambient.

Aquest himne a les

Virginia Weidler i Dickie Moore, protagonistes de la primera part de «Sueño de amor eterno».

Gary Cooper i Ann Harding, principals figures de «Sueño de amor eterno», film Paramount.

pures essències de l'amor romàntic, tan difícil de plasmar, l'ha reflectit l'animador Henry Hathaway amb una perfecció tècnica que, tant com per la bellesa de les idees exposades, el públic es sorprendrà per l'execució mecànica dels pensaments. Hi ha escenes, com la de l'esfondrament del castell del somnis, construït per l'arquitecte enamorat, al cim del món amb trossos d'estrelles, que restaran en els annals del cinema com a models d'execució perfecta. I igualment de l'estil, de la riquesa de presentació, d'aquests recons, exteriors o interiors, d'una bellesa pictòrica insuperable.

Henry Hathaway, l'animador que ja va meravellar el món amb la realització dels seus «Tres lanceros bengalíes», en aquesta pel·lícula de tant difícil execució, planta la fita més avançada que pogués somniar-se en els dominis de la tècnica cinematogràfica. La crítica de tot el món ha dit, amb rara unanimitat, que la Paramount podia estar orgullosa d'haver realitzat aquesta cinta. Un crític tan agut i intel·ligent com l'escriptor francès Pierre Orguz, ha dit: «La pel·lícula no és comercial en el sentit que s'acostuma a donar a aquesta paraula, però si el cinema nostre hagués produït alguna vegada una cinta semblant jo estaria molt més orgullós d'ésser francès».

A tots els diaris del món s'han publicat elogis semblants. Tots han afirmat que «Sueño de amor eterno» és l'obra culminant del cinema romàntic. Els aficionats al bon cinema estan esperant amb candeletes el moment en el qual, sota el pavelló gloriós de la Paramount, veuran el film en el nostre Coliseum.

El que menja, el que menjava i el que hauria de menjar Barcelona

(Ve de la pàg. 15)

que actualment porta a terme la Conselleria del ram és la formació d'estocs. No acapareu —podríem dir— perquè la Conselleria de Proveïments ja acapara per tots. L'acaparament al rebost dels particulars és una tasca anticiudadana.

El menjar frugalment és una de les formes més fàcils d'ajudar a guanyar la guerra... ultra constituir un règim excel·lent per a molts organismes.

Un dia sense pa és molt llarg, com diu la dita popular. Però d'un dia sense pa n'igü en mor. Hi han moltes persones que s'han trobat, a l'hora de dinar, sense pa i s'han resignat, acceptant-ho amb orgull com un sacrifici mínim que hom fa per la guerra. Entre aquestes persones hi ha figurat algun dia el propi Conseller de Proveïments.

El company Comorera segurament es disgustarà perquè ho diem, però com que nosaltres som dels que creiem que l'exemple ha de venir de dalt, hem volgut dir-ho.

Lluís Oliván

El mes de juliol del 1936, a Bulgària va registrar-se un incendi catastròfic. El foc va destruir gairebé per complet el poble de Bansko i gran nombre de cases foren reduïdes a cendres, restant llurs habitants, com vulgarment es diu, al mig del carrer i en la més completa misèria, car segons ens informa la revista francesa en la qual llegim la notícia, només una escassa part d'aquells edificis estaven assegurats.

Sembla mentida que encara succeeixin aquestes desgràcies col·lectives, perquè si els camperols propietaris dels edificis haguessin cobert llurs assegurances contra incendis amb l'escassa prima que s'estipula per a les cases d'habitació, els habitants de Bansko no es veurien en la dramàtica situació de trobar-se arruinats, sense casa i sense poble.

Es fa pública aquesta desgràcia per que en prenguin nota tots aquells que sentin la responsabilitat de la nova organització del nostre poble. Es precis que ens prevenim i que siguin preses seriosament les empreses d'Assegurances que són la cuirassa i l'arma que ens defensa. Sembla que per mitjà de les Sindicals totes les Empreses s'estan emmotllant a la nova estructuració, i escombrats els abusos capitalistes, tallades les arrels de l'antigua legislació de que es valien per a tirar al dret, tindrem una sèrie d'organitzacions previsoras que vetllaran per les nostres fàbriques, pels nostres tallers, pel nostre treball, per la nostra salut i fins per la nostra pròpia llar, tot sortint del poble i per el poble.

Aprofitem el benefici que ens produeix llur depuració i no oblidem d'aquells pobres camperols de Bansko, que per no ésser previsoras, es troben en la més negra de les misèries, en ja d'haver perdut inclús el seu poble.

Madrid, gallardet de la República

(Ve de la pàg. 20)

ocasions resultaren ferides de consideració dues criatures que estaven jugant al carrer de Rios Rosas. A la reraguarda ens estem esforçant per a aconseguir el comandament únic, talismà que ens ha de portar a la victòria final. Al front del Centre això està aconseguit fa temps i perfeccionat últimament en fer-se càrrec el general Miaja de tots els fronts que tenen una relació directa amb la defensa de Madrid.

D'aquest comandament únic i dels seus avantatges ben aïat el visitant de Madrid se'n adona. La Junta de Defensa, per mitjà dels Delegats, es va fent càrrec de totes les necessitats de la població civil i, no cal dir-ho, de la militar. El general Miaja, que assumeix la direcció de la guerra, es preocupa també, com a bon militar, de la seva reraguarda. I es preocupa sobretot que als seus soldats no els falti res. Àdhuc, —i això és un petit detall molt significatiu,—el Departament de Guerra de la Junta de Defensa, controla, en el vertader sentit del mot, les existències de tabac, especialment l'extranger, que la Companyia Arrendatària envia a Madrid, a fi de procurar que als soldats de tots els països que han vingut a defensar la nostra causa no els faltin les cigarretes que fumaven en llur pàtria.

A Madrid, les disposicions de la Junta de Defensa sobre l'ordre públic són acatades sense cap titubeig, perquè la població civil té en aquell organisme una confiança il·limitada. Allí únicament i exclusiva té cura de l'ordre públic la guàrdia de Seguretat. Els seus agents són els que practiquen els escorcolls ordenats per la superioritat; ells us demanen la documentació; ells, després de les deu del vespre, són els únics que si aneu per la ciutat en automòbil us demanen les consignes.

Per això, el veïnat madrileny, en veure que la vida ciutadana és encarrilada amb un sentit just i encertat per la Junta de Defensa, pensa cada nit, quan la ciutat heroica dorm i les remors del front són percebudes amb tota claredat, que la guerra, a la qual tots dediquen llur atenció principal, serà guanyada perquè els que han tingut cura de la defensa de Madrid fins ara i dirigeixen avui l'ofensiva general iniciada al cor d'Espanya han demostrat estar posseïts d'un sentit de responsabilitat i compliran llur missió fins a donar la vida, si així cal, per a l'aixafament del feixisme.

E. Martí Ibern

Madrid, març.

Els dibuixants de «MOMENTS»

•

Han col·laborat en la confecció d'aquest número de "MOMENTS" els dibuixants Agut, Arteché, Ferrándiz, Giral, Granell, Miralles, Perotes, Pol, Porta, Ribera, Solà, Solé Boyes, Torrents i Vinyes, tots ells del Sindicat de Dibuixants Professionals (U. G. T.)

INFAL'LIBLE CONTRA TOS BRONQUITIS REFREDATS

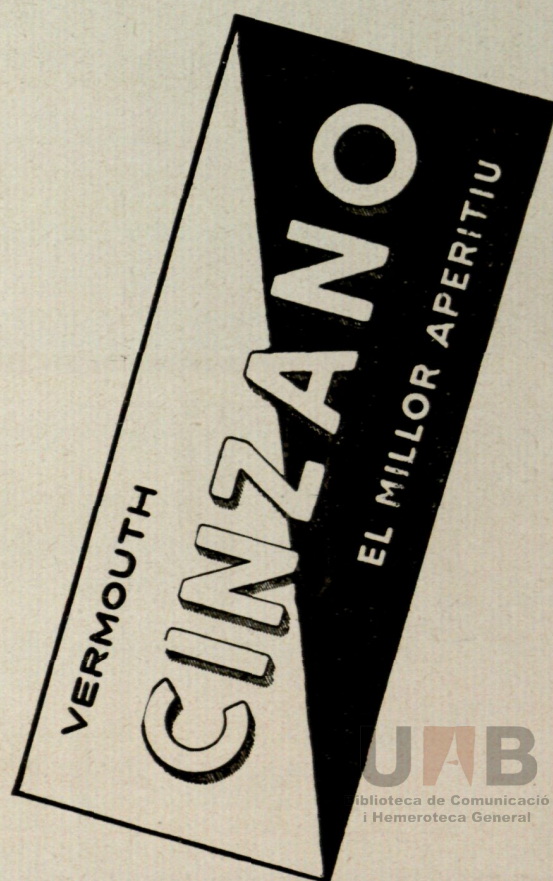
SOLUCIÓ

PAUTAUBERGE

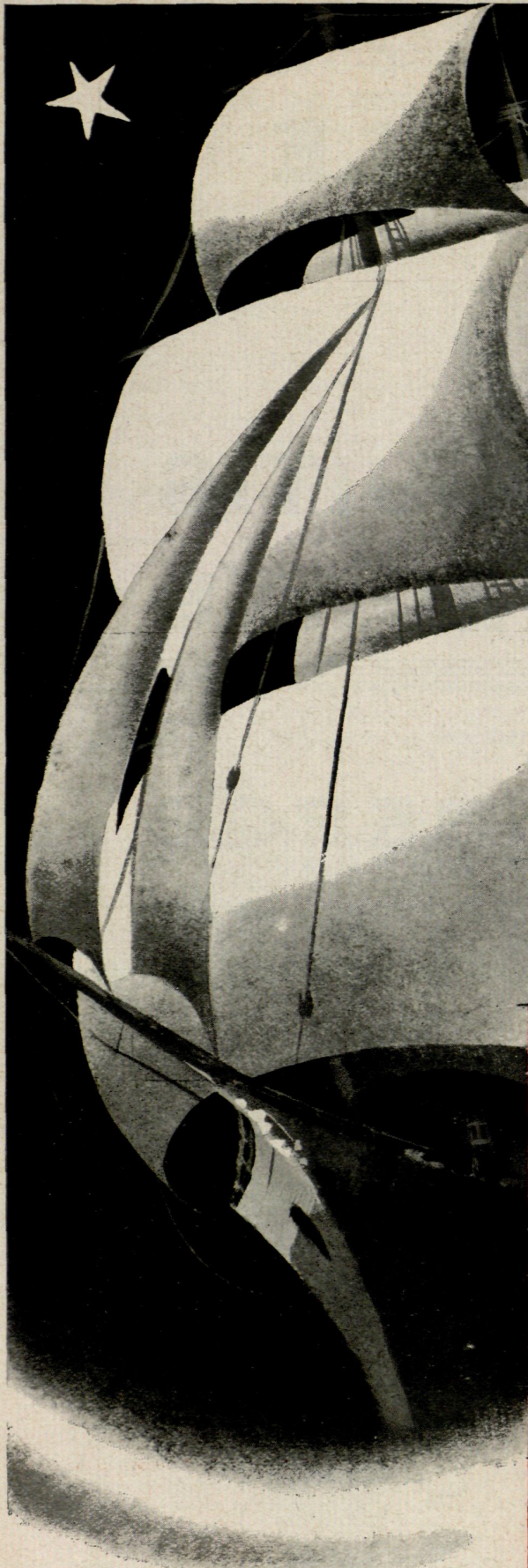

PROU NITS D'INSOMNI

Fènic i Perriol
CERA

UAB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

NOVA IBÈRIA

és la revista que ha sorgit del moviment revolucionari. És indispensable a tota persona que s'interessi per les ciències, les arts, la indústria, l'agricultura, l'esport, la higiene, l'assistència social i totes les altres activitats constructives de Catalunya.

Ha sortit el n.º 2.

CIUTADÀ: Subscriu-te a NOVA IBÈRIA,
la revista que edita el Comissariat de Propaganda de la Generalitat de Catalunya.